

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

**Извештај на независниот ревизор и
Финансиски извештаи подготвени во согласност со
Меѓународните стандарди за финансиско известување
за годината што завршува
на 31 декември 2020 година**

Содржина

	Страна
Извештај на независниот ревизор	1-2
Биланс на успех	4
Извештај за сеопфатната добивка	4
Извештај за финансиската состојба	5-6
Извештај за промените во капиталот	7
Извештај за паричните текови	8
Белешки кон финансиските извештаи	9-81

ИЗВЕШТАЈ НА НЕЗАВИСНИОТ РЕВИЗОР

До Советот на Народна банка на Република Северна Македонија

Мислење

Извршивме ревизија на финансиските извештаи на Народна банка на Република Северна Македонија („Народна банка“), кои се состојат од извештајот за финансиската состојба на 31 декември 2020 година, како и билансот на успех и извештајот за сеопфатна добивка, извештајот за промените во капиталот и извештајот за паричните текови за годината што тогаш завршува и белешките кон финансиските извештаи, вклучувајќи и преглед на значајните сметководствени политики.

Според наше мислење, приложените финансиски извештаи ја прикажуваат објективно, во сите материјални аспекти, финансиската состојба на Народна банка на Република Северна Македонија на 31 декември 2020 година, како и резултатите од работењето и паричните текови за годината што тогаш завршува во согласност со Меѓународните стандарди за финансиско известување.

Основи за мислење

Ревизијата ја извршивме во согласност со Меѓународните стандарди за ревизија („МСР“). Нашите одговорности според наведените стандарди се опишани во делот *Одговорност на ревизорот за ревизијата на Финансиските извештаи* од нашиот извештај. Ние сме независни од Народната банка согласно *Кодексот на етика за професионални сметководители* објавен од страна на Одборот за меѓународни стандарди за етика за сметководители (*Кодекс на ОМСЕС*) и етичките барања кои се релевантни за ревизија на финансиски извештаи во Република Северна Македонија и ги исполниме сите останати етички одговорности во согласност со овие барања.

Веруваме дека ревизорските докази кои ги имаме собрано се доволни и соодветни за да обезбедат основа за нашето мислење.

Одговорност на стратешкото раководство и Советот на Народната банка за финансиските извештаи

Стратешкото раководство е одговорно за подготвувањето и објективното презентирање на финансиските извештаи во согласност со Меѓународните стандарди за финансиско известување, како и за интерната контрола која стратешкото раководство ја смета за неопходна за подготвување на финансиските извештаи коишто се ослободени од материјално погрешно прикажување, без разлика дали е резултат на измама или грешка.

Во подготвувањето на финансиските извештаи, стратешкото раководство е одговорно за проценка на способноста на Народната банка да продолжи да работи според принципот на континуитет, обелоденувајќи, доколку е потребно, прашања поврзани со принципот на континуитет и примената на принципот на континуитет како сметководствена основа.

Советот на Народната банка е одговорен за надгледување на процесот на финансиското известување на Народна банка.

(продолжува)

Deloitte се однесува на едно или повеќе лица на Deloitte Touche Tohmatsu Limited („DTTL“), неговата глобална мрежа од фирми ќерки, и нивните поврзани ентитети (заеднички назив „Deloitte организација“) DTTL (уште познат под називот „Deloitte Global“) и секоја од фирмите ќерки и поврзаните лица претставуваат посебни правни и самостојни ентитети, кои не може да се обврзат, ниту да се поврзат во однос на трети лица. DTTL и сите DTTL ќерки фирми и поврзаните ентитети се одговорни само за своите дела и пропусти и не одговараат за постапките на другите. Deloitte не пружа услуги на клиенти. За повеќе информации, ве молиме посетете ја страницата <https://www2.deloitte.com/mk>.

ИЗВЕШТАЈ НА НЕЗАВИСНИОТ РЕВИЗОР

До Советот на Народна банка на Република Северна Македонија (продолжение)

Одговорност на ревизорот за ревизијата на финансиските извештаи

Нашите цели се да стекнеме разумно уверување дека финансиските извештаи како целина не содржат материјално погрешно прикажување, без разлика дали е резултат на измама или грешка, и да издадеме ревизорски извештај што го вклучува нашето мислење. Разумното уверување е високо ниво на уверување, меѓутоа не претставува гаранција дека ревизијата извршена во согласност со МСР секогаш ќе открие материјално погрешно прикажување кога истото постои. Погрешните прикажувања може да произлезат како резултат на измама или грешка и се смета дека се материјални доколку, поединечно или кумулативно, разумно би се очекувало да влијаат на деловните одлуки на корисниците донесени врз основа на овие финансиски извештаи.

Како дел од ревизијата во согласност со МСР, применуваме професионално расудување и одржуваме професионален скептицизам во текот на ревизијата. Исто така:

- Ги идентификуваме и проценуваме ризиците од материјално погрешно прикажување во финансиските извештаи, без разлика дали се резултат на измама или грешка, дизајнираме и извршуваме ревизорски процедури кои одговараат на тие ризици и собираме ревизорски докази кои се доволни и соодветни да обезбедиме основа за нашето ревизорско мислење. Ризикот од неоткривање на материјално погрешно прикажување како резултат на измама е повисок од ризикот како резултат на грешка, поради тоа што измамата може да вклучува заговор, фалсификување, намерни пропусти, лажни прикажувања или заобиколување на интерните контроли.
- Стекнуваме разбирање за интерните контроли кои се значајни за ревизијата со цел да дизајнираме ревизорски процедури соодветни на околностите, но не и со цел за изразување мислење за ефективност на интерните контроли на Народна банка.
- Ја оценуваме соодветноста на користените сметководствени политики и разумноста на сметководствените проценки и поврзаните обелоденувања направени од страна на стратешкото раководство.
- Донесуваме заклучок за соодветноста на применетиот принцип на континуитет како сметководствена основа од страна на стратешкото раководство, и врз основа на собраните ревизорски докази дали постои материјална неизвесност поврзана со настани или околности кои би можеле да предизвикаат значаен сомнеж во способноста на Народна банка да продолжи да работи според принципот на континуитет. Доколку заклучиме дека постои материјална неизвесност, тогаш е потребно да обрнеме внимание во нашиот ревизорски извештај на соодветните обелоденувања во финансиските извештаи или доколку таквите обелоденувања се неадекватни, да го модифицираме нашето ревизорско мислење. Нашите заклучоци се засновани на ревизорски докази собрани до датумот на нашиот ревизорски извештај. Меѓутоа, идни настани или околности може да предизвикаат Народната банка да престане да работи според принципот на континуитет.
- Ја оценуваме севкупната презентација, структура и содржина на финансиските извештаи, вклучувајќи ги обелоденувањата, како и дали финансиските извештаи ги претставуваат основните трансакции и настани на начин на кој се постигнува објективна презентација.

Го известивме Советот на Народната банка, меѓу другото, и за планираниот обем и временскиот распоред на ревизијата и за значајните наоди од ревизијата, вклучувајќи ги евентуалните значајни недостатоци во интерната контрола кои сме ги идентификувале во текот на ревизијата.

Александар Аризанов
Овластен ревизор
Директор

1 март 2021 година

Дилоит ДОО Скопје
Бул. Партизански одреди бр. 15А, Скопје

Александар Аризанов
Овластен ревизор

ОПШТИ ПОДАТОЦИ

Членови на Советот на Народната банка на Република Северна Македонија

Анита Ангеловска-Бежоска, гувернер

Фадил Бајрами, вицегувернер

Емилија Нацевска, вицегувернер

Ана Митреска, вицегувернер

Александар Стојков, неизвршен член (до 29 април 2020 година)

Методиј Хаџи Васков, неизвршен член (до 29 април 2020 година)

Михаил Петковски, неизвршен член (до 29 април 2020 година)

Синиша Наумоски, неизвршен член

Гадаф Реџеми, неизвршен член

Седиште

бул. „Кузман Јосифовски-Питу“, број 1
1000, Скопје

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА**Финансиски извештаи за год ината завршена на 31 декември 2020***(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)***БИЛАНС НА УСПЕХ**

	Белешка	2020	2019
Приходи од камати		149.887	368.985
Расходи за камати		(327.271)	(649.060)
Ефекти од негативна камата		45.381	28.137
Нето-расходи за камати	5	(132.003)	(251.938)
Приходи од провизии		272.446	314.212
Расходи за провизии		(23.705)	(28.784)
Нето-приходи од провизии	6	248.741	285.428
Нето нереализирани курсни и ценовни промени	7	1.402.602	3.141.214
Нето-приходи од хартии од вредност по објективна вредност преку билансот на успех и дериватни финансиски инструменти	8	123.882	181.593
Нето реализирани курсни и ценовни промени	9	586.327	505.657
Приходи од дивиденди	10	-	7.944
Останати приходи	11	30.332	29.026
Расходи за вработените	12	(450.211)	(428.365)
Депрецијација и амортизација	26,27	(70.626)	(73.837)
Останати расходи	13	(163.505)	(205.304)
Посебна резерва и исправка на вредноста и оштетување/Ослободување на исправка на вредноста	14	(10.316)	6.032
Нето-добивка за годината		1.565.223	3.197.450

ИЗВЕШТАЈ ЗА СЕОФАТНАТА ДОБИВКА

	2020	2019
Нето-добивка за годината од билансот на успех	1.565.223	3.197.450
Останата сеопфатна добивка		
- Добивки од примени книги донации – библиотечен фонд	42	55
Вкупно останата сеопфатна добивка за годината	42	55
Вкупна сеопфатна добивка за годината	1.565.265	3.197.505

Белешките од страницата 9 до страницата 81 се составен дел од овие финансиски извештаи

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА**Финансиски извештаи за год ината завршена на 31 декември 2020***(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)***ИЗВЕШТАЈ ЗА ФИНАНСИСКАТА СОСТОЈБА**

СРЕДСТВА	Белешка	31 декември	
		2020	2019
Ефективни странски пари	15	3.417.438	52.442
Депозити во странска валута	16	26.748.038	26.936.716
Странски хартии од вредност	17	156.073.465	154.932.221
Дериватни инструменти	18	-	-
Злато	19	21.046.389	18.567.450
Специјални права на влечење	20	38.773	171.857
Побарувања од државата за односите со ММФ	21	15.005.439	4.990.485
Хартии од вредност на државата	22	1.039.318	1.031.338
Побарувања од државата		16.044.757	6.021.823
Членство кај ММФ	23	10.908.938	10.748.642
Кредити дадени на банките	24	-	15.912
Други побарувања	25	-	-
Побарувања од банките		-	15.912
Недвижности и опрема	26	1.272.678	1.011.158
Нематеријални средства	27	28.805	22.465
Ковани пари од благородни метали	28	5.436	5.235
Побарувања од работењето	29	35.326	42.944
Останати средства	30	215.342	215.144
Вкупно средства		235.835.385	218.744.009

Белешките од страницата 9 до страницата 81 се составен дел од овие финансиски извештаи

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Финансиски извештаи за год ината завршена на 31 декември 2020

(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

ИЗВЕШТАЈ ЗА ФИНАНСИСКАТА СОСТОЈБА (продолжува)

ОБВРСКИ И КАПИТАЛ	Белешка	31 декември	
		2020	2019
Готови пари во оптек	31	50.039.944	43.334.119
Депозити на банки	32	68.650.295	65.070.209
Задолжителна резерва на банките во девизи и задолжителна резерва на штедилниците во денари	33	17.399.592	16.372.913
Благајнички записи на Народната банка	34	9.994.589	24.745.813
Денарски депозити на државата	35	23.532.129	23.673.549
Девизни депозити на државата	36	22.465.832	13.613.528
Депозити на државата		45.997.961	37.287.077
Ограничени депозити	37	140.819	260.404
Обврски врз основа на алокација на СПВ – во име и за сметка на државата	38a	4.775.603	4.990.485
Обврски врз основа на користени кредити од ММФ, во име и за сметка на државата	38б	10.229.836	-
Обврски врз основа на членство и депозити	38в	10.908.938	10.748.642
Обврски кон ММФ	38	25.914.377	15.739.127
Останати депозити	39	2.484.250	2.249.892
Посебна резерва	40	247	-
Останати обврски	41	568.001	571.792
Останати обврски		568.248	571.792
Вкупно обврски		221.190.075	205.631.346
Капитал		1.289.789	1.289.789
Општи резерви		1.326.756	1.321.000
Специјални резерви		717.417	627.877
Ревалоризациони резерви		11.311.348	9.873.997
Вкупно капитал и резерви	42	14.645.310	13.112.663
Вкупно обврски и капитал		235.835.385	218.744.009

Белешките од страницата 9 до страницата 81 се составен дел од овие финансиски извештаи

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Финансиски извештаи за годината завршена на 31 декември 2020

(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

ИЗВЕШТАЈ ЗА ПРОМЕНЕТЕ ВО КАПИТАЛОТ								
	Белешка	Капитал	Општи резерви	Специјални резерви*	Ревалоризациони резерви**	Ревалоризација на уметничките дела и библиотечниот фонд	Акумулирана добивка/загуба	Вкупно капитал и резерви
Состојба на 1 јануари 2019		1.289.789	1.316.002	550.114	6.783.643	3.938	-	9.943.486
Добивка за годината		-	-	-	-	-	3.197.450	3.197.450
Добивка од примени книги, донации - библиотечниот фонд		-	-	-	-	55	-	55
Вкупно сеопфатна добивка за 2019 година		-	-	-	-	55	3.197.450	3.197.505
Нето нереализирани позитивни курсни и ценовни промени на злато коишто се издвојуваат во ревалоризациони резерви		42	-	-	3.246.087	-	(3.246.087)	-
Нето нереализирани негативни курсни разлики коишто се покриваат од ревалоризациони резерви		42	-	-	(104.873)	-	104.873	-
Нето нереализирани позитивни ценовни промени за ХВ коишто се издвојуваат во ревалоризациони резерви		42	-	-	98.500	-	(98.500)	-
Нето нереализирани негативни ценовни промени за ХВ коишто се покриваат од ревалоризациони резерви		42	-	-	(53)	-	53	-
Реализирани курсни и ценовни промени од злато		42	-	-	(112.353)	-	112.353	-
Реализирани ценовни промени за ХВ и дериватни финансиски инструменти		42	-	-	(40.947)	-	40.947	-
Распределба во општите резерви		-	4.998	-	-	-	(4.998)	-
Распределба во специјалните резерви со посебна намена		-	-	77.763	-	-	(77.763)	-
Распределба во Буџетот на Република Северна Македонија		41	-	-	-	-	(28.328)	(28.328)
Состојба на 31 декември 2019 година		1.289.789	1.321.000	627.877	9.870.004	3.993	-	13.112.663
Состојба на 1 јануари 2020		1.289.789	1.321.000	627.877	9.870.004	3.993	-	13.112.663
Добивка за годината		-	-	-	-	-	1.565.223	1.565.223
Добивка од примени книги, донации - библиотечниот фонд		-	-	-	-	42	-	42
Вкупно сеопфатна добивка за 2020 година		-	-	-	-	42	1.565.223	1.565.265
Нето нереализирани позитивни курсни и ценовни промени на злато коишто се издвојуваат во ревалоризациони резерви		42	-	-	2.504.897	-	(2.504.897)	-
Нето нереализирани негативни курсни разлики коишто се покриваат од ревалоризациони резерви		42	-	-	(1.049.592)	-	1.049.592	-
Нето нереализирани позитивни ценовни промени за ХВ коишто се издвојуваат во ревалоризациони резерви		42	-	-	53.107	-	(53.107)	-
Нето нереализирани негативни ценовни промени за ХВ коишто се покриваат од ревалоризациони резерви		42	-	-	(33.079)	-	33.079	-
Реализирани курсни и ценовни промени од злато		42	-	-	(11.588)	-	11.588	-
Реализирани ценовни промени за ХВ		42	-	-	(26.436)	-	26.436	-
Распределба во општите резерви		-	5.756	-	-	-	(5.756)	-
Распределба во специјалните резерви со посебна намена		-	-	89.540	-	-	(89.540)	-
Распределба во Буџетот на Република Северна Македонија		41	-	-	-	-	(32.618)	(32.618)
Состојба на 31 декември 2020 година		1.289.789	1.326.756	717.417	11.307.313	4.035	-	14.645.310

* Дефинирани како сметки за специјални резерви во Законот за Народната банка на Република Македонија.

** Дефинирани како сметки на ревалоризациони резерви во Законот за Народната банка на Република Македонија.

Белешките од страницата 9 до страницата 81 се составен дел од овие финансиски извештаи

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Финансиски извештаи за годината завршена на 31 декември 2020

(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

ИЗВЕШТАЈ ЗА ПАРИЧНИТЕ ТЕКОВИ	Белешка	2020	2019
Парични текови од оперативни активности			
Добивка за годината		1.565.223	3.197.450
Коригиран за:			
Приходи од камати	5	(149.887)	(368.985)
Расходи за камати	5	327.271	649.060
Ефекти од негативна камата	5	(45.381)	(28.137)
Нето нереализирани курсни и ценовни промени од злато		(2.509.559)	(3.298.989)
Нето-приходи од хартии од вредност по објективна вредност преку билансот на успех		(1.122.108)	(49.035)
Приходи од дивиденди		-	(7.944)
Исправка на вредноста и оштетување/(Ослободување) на исправка на вредноста		10.066	(6.032)
Издвоена посебна резерва		247	-
Депрецијација и амортизација	26, 27	70.626	73.837
Парични текови од оперативни активности, пред промените во оперативните средства и обврски		(1.853.502)	161.225
Депозити орочени над 90 дена		-	4.612.662
Злато		26.715	(21.504)
Странски хартии од вредност		(275.264)	(17.908.692)
Побарувања од државата за односите со ММФ		(10.211.048)	-
Кредити дадени на банките		15.912	-
Останати средства		6.204	103.063
Готови пари во оптек		6.705.825	3.498.958
Депозити на банките		3.580.227	21.871.035
Задолжителна резерва на банките во девизи и задолжителна резерва на штедилниците во денари		1.025.724	723.863
Благајнички записи на НБРСМ, приливи		171.786.000	298.344.000
Благајнички записи на НБРСМ, одливи		(186.555.000)	(298.575.000)
Депозити на државата вклучувајќи ограничени и други депозити		8.825.657	(4.715.670)
Обврски врз основа на користени кредити од ММФ во име и за сметка на државата		10.211.048	-
Останати обврски		(8.081)	(9.732)
Примени камати		393.710	309.800
Платени камати		(264.121)	(616.377)
Примени дивиденди		-	7.944
Нето парични текови од оперативни активности		3.410.006	7.785.575
Набавки на недвижности, опрема и нематеријални средства		(338.444)	(163.565)
Нето парични текови користени во инвестициони активности		(338.444)	(163.565)
Исплатена добивка во Буџетот на РСМ		(28.328)	(25.022)
Нето парични текови користени за финансиски активности		(28.328)	(25.022)
Нето-зголемување на парите и паричните средства		3.043.234	7.596.988
Пари и парични средства на почетокот на годината		27.161.015	19.564.027
Пари и парични средства на крајот на годината	43	30.204.249	27.161.015

Белешките од страницата 9 до страницата 81 се составен дел од овие финансиски извештаи

1. Општи информации

Народната банка на Република Северна Македонија (во натамошниот текст: Народната банка) е централна банка на Република Северна Македонија и е единствената емисиона институција во државата. Народната банка, како централна емисиона банка, е основана во 1992 година. Организацијата и работењето на Народната банка се регулирани со Законот за Народната банка на Република Македонија, објавен во „Службен весник на РМ“ бр. 158/10 од 9 декември 2010 година, бр. 123/12 од 2 октомври 2012 година, бр. 43/14 од 4 март 2014 година, бр. 153/15 од 4 септември 2015, бр. 6/16 од 15 јануари 2016 и бр. 83/18 од 8 мај 2018 година. Народната банка е правно лице со административна, финансиска и управувачка самостојност и е овластена за постигнување на целите и за извршување на задачите утврдени со закон.

Според Законот за Народната банка, основната цел на Народната банка е постигнување и одржување на ценовната стабилност. Друга цел, којашто ѝ е подредена на основната цел, е да придонесува кон одржување стабилен и конкурентен, пазарно ориентиран финансиски систем. Трета цел на Народната банка е поддржување на општата економска политика, без да се загрози остварувањето на нејзината основна цел и во согласност со принципот на отворена пазарна економија со слободна конкуренција.

Народната банка ги информира Собранието на Република Северна Македонија и јавноста за монетарната политика најмалку двапати годишно. Во рок од четири месеци по завршувањето на годината, Народната банка поднесува и објавува еден или повеќе извештаи до Собранието на Република Северна Македонија и до министерот за финансии, одобрени од Советот на Народната банка во врска со состојбите во економијата за време на финансиската година којашто завршила, како и за перспективите за економијата за следната година, со посебен осврт кон целите на политиките на Народната банка и состојбата на банкарскиот систем на Република Северна Македонија. Народната банка ги доставува годишните финансиски извештаи, одобрени од Советот на Народната банка и потврдени од независен надворешен ревизор, до министерот за финансии, до Собранието на Република Северна Македонија, до претседателот на Република Северна Македонија и до претседателот на Владата на Република Северна Македонија.

Капиталот на Народната банка е во сопственост на Република Северна Македонија и тој не може да се пренесува или да е предмет на какво било оптоварување. Нето-добивката или загубата на Народната банка се утврдува во согласност со Меѓународните стандарди за финансиско известување. Финансискиот резултат за распределба се утврдува кога од нето-добивката се одзема вкупниот износ на нереализирани ревалоризациони приходи (овој износ во целост се пренесува на сметките на ревалоризациони резерви) и се додава износот на реализираните приходи во годината за коишто биле издвоени ревалоризациони резерви во минати периоди (овој износ се одзема од сметките на ревалоризациони резерви). Нереализираните ревалоризациони расходи се покриваат од соодветните сметки за ревалоризациони резерви сè додека салдото на овие сметки не се сведе на нула, а потоа од добивката остварена во тековната година, од сметката за општа резерва и од капиталот.

1. Општи информации (продолжува)

Финансискиот резултат за распределба се распределува во општите резерви и во Буџетот на Република Северна Македонија, и тоа: 70% во општите резерви до постигнување на нивото на основниот капитал пропишан со Законот за Народната банка, односно 15% во општите резерви по достигнувањето на нивото на основниот капитал пропишан со Законот за Народната банка. Остатокот е приход за Буџетот на Република Северна Македонија.

Во случај на отворена сметка за специјални резерви, финансискиот резултат за распределба може да се распредели, така што најмногу 70% ќе се пренесат на сметката за специјални резерви до достигнувањето на износот утврден од Советот на Народната банка за покривање на трошоците за однапред предвидени намени, а од остатокот 70% ќе се распредели во општите резерви до достигнувањето на нивото на основниот капитал, односно 15% по достигнувањето на нивото на основниот капитал и остатокот во Буџетот на Република Северна Македонија. Доколку Народната банка оствари негативен резултат за распределба, тој се покрива прво од сметката за општи резерви, а потоа од капиталот. Ако вредноста на активата на Народната банка е пониска од збирот на нејзините обврски и капиталот, кусокот на капитал ќе го покрие Владата на Република Северна Македонија во пари или во преносливи должнички хартии од вредност со одреден рок на достасување коишто се издадени по пазарни каматни стапки што преовладуваат во Република Северна Македонија.

Орган на управување на Народната банка е Советот на Народната банка.

На 31 декември 2020 година, вкупниот број на вработени изнесува 434 (на 31 декември 2019 година: 440).

Финансиските извештаи се усвоени од Советот на Народната банка на Република Северна Македонија на 26 февруари 2021 година и се потпишани во негово име од страна на претседавачот на Советот на Народната банка:

Анита Ангеловска-Бежоска,

претседавач на Советот на Народната банка

Весна Филиповска,

директор на Дирекцијата за финансии, сметководство и контрола

2. Преглед на значајните сметководствени политики

Основните сметководствени политики применети при изготвувањето на овие финансиски извештаи се прикажани подолу.

A Основа за подготвка на финансиските извештаи

Финансиските извештаи се подготвени во согласност со Меѓународните стандарди за финансиско известување (МСФИ), коишто ги вклучуваат и стандардите и толкувањата одобрени од Одборот за меѓународни сметководствени стандарди (ОМСС) и толкувањата издадени од Комитетот за толкување на меѓународното финансиско известување (КТМФИ).

Финансиските извештаи се подготвени според принципот на набавна вредност како основа за мерење, освен за определени средства коишто се мерат според објективната вредност. Средствата коишто се мерат по објективна вредност се финансиските средства според објективната вредност преку билансот на успех, финансиските деривати и уметничките дела. Недвижностите, опремата и нематеријалните средства се мерат по нивната набавна вредност намалена за акумулираната депрецијација/амортизација и загубите поради оштетување.

а) Промени во опкружувањето и мерки за ублажување на влијанието од пандемијата со ковид -19

Со прогласувањето глобална пандемија во март 2020 година од страна на Светската здравствена организација поради појавата и ширењето на новата вирусната инфекција (ковид-19), Република Северна Македонија вовеле серија ограничувања на активностите во државата. Ограничувањата вклучуваа забрана за сите патувања надвор од државата, ограничувања на патувањата во рамките на државата во текот на одредени часови од денот, прекин на јавниот транспорт, запирање на сите комерцијални активности освен оние коишто можат да се спроведуваат од дома. Исклучок од овие мерки беа одредени специфични деловни активности (продавници за купување намирници, фармација, деловно банкарско работење, бензински пумпи, поштенски услуги и слично). Ова целосно затворање се одвиваше до крајот на јули, а потоа дојде до постепено олабавување на мерките, но одредени ограничувања и протоколи за работа за одредени деловни активности сè уште се во сила. Овие ограничувања на деловната активност негативно се одразија на целокупниот економски и социјален амбиент во државата.

Како резултат на глобалната пандемија, Народната банка вовеле протоколи за работа и ги активира плановите за непрекинато на работењето, при што дел од работните активности ги организира со извршување „работа од дома“ или преку систем со ротација на вработените за одредени операции каде што беше потребно да има присуство на вработените во просториите на банката, со што се овозможи непрекинато на процесите, нивно извршување со висок квалитет, без притоа да се загрози сигурноста на луѓето, системите и процесите.

Во делокругот на своето работење Народната банка презеде и одредени активности за поддршка на домашната економија преку активно водење на монетарната

**2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)
А Основа за подготовка на финансиските извештаи (продолжува)*****а) Промени во опкружувањето и мерки за ублажување на влијанието од пандемијата со ковид-19 (продолжува)***

политика, како и со одредени измени и дополнување на регулаторната рамка во делот на банкарскиот систем. Имено, се изврши намалување на основната каматна стапка, се намали понудата на благајнички записи коишто банките можат да ги запишат кај централната банка, се направија регулаторни измени со коишто се обезбеди поголема флексибилност и им се остави поголем простор на банките да се фокусираат на процесот на рефинансирање на кредитокорисниците погодени од мерките, а се направија и измени кај задолжителната резерва со коишто се ослободи дополнителна ликвидност за поголема поддршка на кредитирањето на најпогодените сектори во економијата. Обезбедувањето дополнителна ликвидност е особено важно, имајќи ја предвид специфичноста на шокот и мерките коишто се преземаат за справување со него. Во делот на оперативното работење, Народната банка изврши промени во Единствената тарифа за надоместоците на услуги што ги врши Народната банка, пришто во периодот од март до почетокот на јули банките и центрите за дистрибуција готовина се ослободија од плаќање надомест за подигање и враќање готовина, понатаму услугите за давање податоци на физички лица од Регистарот на податоци за изложеноста на кредитен ризик на правните и физичките лица (Кредитен регистар) се извршуваат без надомест.

Движењата на меѓународните финансиски пазари беа под влијание на високата неизвесност од ширењето на вирусот ковид-19 и намалената глобална економска активност, коишто предизвикаа голема променливост на пазарните цени на финансиските инструменти на почетокот од 2020 година. Опасноста од целосно запирање на функционирањето на финансиските пазари и зголемената неизвесност околу последиците од пандемијата придонесоа за намалување на склоноста на инвеститорите за преземање ризик, што доведе до зголемување на побарувачката за најсигурни и ликвидни инструменти со истовремен остар пад на цените на акциите. Истовремено, беше забележан раст на приносите на државните обврзници издадени од периферните економии на еврозоната и на приносите на обврзниците издадени од деловните банки. Кај растечките економии беа забележани одливи на портфолио-инвестиции и раст на цената на капиталот за овие земји. Со цел да се поддржи економската активност во услови на вонредни мерки за справување со вирусот ковид-19, монетарната и фискалната реакција на развиените земји беа силни и брзи, значително побрзи во споредба со глобалната финансиска криза од 2008 година. ЕЦБ, ФЕД и останатите централни банки воведоа и мноштво конвенционални и неконвенционални мерки, чијашто основна цел беше да се стабилизираат финансиските системи, да се намалат неповолните влијанија врз економиите и да се врати довербата на економските субјекти.

На крајот од годината на меѓународните пазари се забележа постепено стабилизирање. Оптимизмот за закрепнување на глобалната економска активност беше поттикнат со развивањето и одобрувањето вакцини против вирусот ковид-19, постигнувањето договор за Брегзит помеѓу Обединетото Кралство и ЕУ, изборот на нов претседател на САД и дополнителните стимулативни мерки на најголемите централни банки. Подобрувањето на меѓународните финансиски услови беше видливо преку порастот на цените на акциите, намалувањето на премиите за кредитен ризик, но и подобрените општ и согледувања за брзорастечките економии и земјите во развој, при што каматите се вратија на приближно исто ниво од периодот пред почетокот на кризата.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)
A Основа за подготвка на финансиските извештаи (продолжува)***а) Промени во опкружувањето и мерки за ублажување на влијанието од пандемијата со ковид-19 (продолжува)***

Народната банка ја пресретна кризата со комфортно ниво на девизни резерви. Исто така, поволните преносни ефекти на олабавувачката политика на ЕЦБ придонесоа за олеснување на финансиските услови и на пристапот до финансирање на меѓународните финансиски пазари и од страна на нашата држава. Ова значеше и поволен ефект врз девизните резерви и самото по себе остави простор за дополнителна монетарна реакција. Сите показатели за оцена на адекватноста потврдуваат дека нивото на девизните резерви на крајот од годината е соодветно и обезбедува ликвидност во плаќањата кон странство и заштита на девизниот курс на денарот. На крајот од годината тие изнесуваат 3 милијарди и 360 милиони евра, што е повеќе за околу 100 милиони евра во споредба со крајот на 2019 година.

Во управувањето со девизните резерви Народната банка успешно се справи со предизвиците предизвикани од пандемијата на ковид-19 водејќи се по принципите на сигурност, ликвидност и профитабилност. Определбата за сигурност и ликвидност на инвестициите на девизните резерви се обезбеди со пренасочување на вложувањата на девизните резерви во хартии од вредност од издавачи со највисок кредитен рејтинг и коишто се содржани во референтните портфолија, односно во државни обврзници издадени од т.н. јадро и полујадро на земји на еврозоната. Хартиите од вредност во структурата на девизни резерви беа најзастапени. Во 2020 година се зголемија и вложувањата во хартии од вредност издадени од меѓународни финансиски институции, меѓународни организации и мултилатерални развојни банки, издавачи коишто се сметаат за исклучителни сигурни и имаат највисок кредитен рејтинг. На почетокот на кризата, изложеноста кон земјите од периферијата на еврозоната се намали по достасување на дел од шпанските и италијанските хартии од вредност. Подоцна, флексибилниот пристап на ЕЦБ во водењето на монетарната политика во новата програма за откуп на хартии од вредност воведена поради пандемијата овозможи нови инвестиции во долгорочни хартии од вредност издадени од Италија. Изложеноста на девизните резерви кон деловните банки исто така се намали, имајќи ја предвид намалената ликвидност на меѓународните пазари и неможноста да се проценат последиците врз нивната кредитна позиција. На почетокот на пандемијата, необезбедените пласмани и вложувањата во корпоративни обврзници издадени од деловни банки се пренасочија кон посигурни вложувања во државни хартии од вредност, а се прекина и со обновувањето на репо и своп-транзакциите. По направената анализа на банкарскиот сектор и согледувањето на крајот од годината за подобрување на изгледот за финансиските институции, се обновија краткорочните пласмани кај деловните банки, на необезбедена и обезбедена основа.

Во минатата година се зголеми делот од девизните резерви којшто се одржува на тековните сметки, во состав на оперативното портфолио. Овие средства на сметките кај централните банки и странските деловни банки се одржуваат на релативно повисоко ниво за задоволување евентуални потреби за ликвидност за интервенции на девизниот пазар заради шокот предизвикан од пандемијата. Раст на оперативното портфолио произлегува и од зголемувањето на учеството на странската ефективна чувана во трезорот. Имено, со цел да ѝ се излезе во

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)
A Основа за подготовка на финансиските извештаи (продолжува)***а) Промени во опкружувањето и мерки за ублажување на влијанието од пандемијата со ковид -19 (продолжува)***

пресрет на зголемената побарувачка и со цел задржување на стабилноста на девизниот курс на денарот, Народната банка одржуваше повисоко ниво ефективни странски средства во повеќе валути.

Златото се одржуваше на стабилно ниво кај централната банка на Англија. Во услови на зголемен интерес на глобалните инвеститори за вложувања во побезбедни финансиски инструменти, меѓу коишто е и златото, цената на овој благороден метал достигна историски највисоко ниво.

Високата неизвесност за ефектите од пандемијата и зголемената променливост на приносите на меѓународните финансиски пазари, коишто условија зголемување на цените на инструментите издадени од држави коишто се согледуваат како безбедни, придонесоа за позитивните финансиски остварувања од управувањето со девизните резерви во 2020 година. Активниот пристап на управување со девизните резерви, преку зголемени вложувања во државни хартии од вредност од јадрото и полујадрото на еврозоната, заедно со повољните остварувања со природното достасување на релативно ризичните инструменти (корпоративни инструменти на деловните банки и издавачи од периферијата на еврозоната), го определија позитивниот дел од повратот од управување со девизните резерви и придонесоа за натфрлање на резултатите од соодветните референтни портфолија. Позитивните финансиски резултати беа надолжени со повољни остварувања од активно управување на валутната изложеност.

Народната банка за ублажување на ефектите од здравствената криза врз домашната економија реагираше и преку олабавување на монетарната политика, што се реализираше преку намалување на основната каматна стапка и понудениот износ на благајничките записи. Имено, по намалувањето на основната каматна стапка за 0,25 п.п. во јануари 2020 година (непосредно пред почетокот на кризата), во март 2020 година каматната стапка на благајничките записи беше намалена за дополнителни 0,25 процентни поени, а новата каматна стапка од 1,75% започна да важи од 1 април 2020 година. Исто така, во мај 2020 година Народната банка ја намали каматната стапка за уште 0,25 процентни поени, на ниво од 1,5%, коешто се задржа и до крајот на годината. Износот на благајнички записи во текот на целата 2019 година, како и во текот на првиот квартал од 2020 година се движеше околу просекот, на ниво од 25.000.000 илјади МКД. Сепак, во вториот квартал од 2020 година, во два наврати (во април и мај), Народната банка го намали износот на благајничките записи за вкупно 15.000.000 илјади МКД, односно до крајот на 2020 година се одржа на нивото од 10.000.000 илјади МКД. Ваквите промени кај основниот монетарен инструмент, преку којшто се повлекува доминантен дел од структурниот вишок на ликвидност од банкарскиот систем, придонесоа за намалување на монетарните расходи, во износ од 309.931 илјада МКД на крајот од 2020 година во споредба со 2019 година.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)
A Основа за подготовка на финансиските извештаи (продолжува)

б) Првична примена на новите измени на постојните стандарди коишто се во сила во известувачкиот период

Новите стандарди, измени на веќе постојните стандарди и новите толкувања издадени од страна на Одборот за меѓународни сметководствени стандарди (ОМСС) коишто се во сила во тековниот известувачки период се:

- **Измени на МСФИ 3 „Деловни комбинации“** – Дефиниција за деловно работење (применливи за деловни комбинации за кои датумот на спојување е на или по 1 јануари 2020 година и за стекнување средство коешто се случува на или по почетокот на тој период);
- **Измени на МСФИ 9 „Финансиски инструменти“, МСС 39 „Финансиски инструменти: Признавање и мерење“ и МСФИ 7 „Финансиски инструменти: Обелоденување“** – Реформа на референтните каматни стапки (применливи за годишни периоди на известување кои започнуваат на или по 1 јануари 2020 година);
- **Измени на МСС 1 „Презентирање на финансиски извештаи“ и МСС 8 „Сметководствени политики, промени на сметководствени проценки и грешки“** – Дефиниција за материјалност (применливи за годишни периоди на известување коишто започнуваат на или по 1 јануари 2020 година);
- **Измени на Препораките за Сеопфатна рамка на МСФИ стандардите** (применливи за годишни периоди на известување коишто започнуваат на или по 1 јануари 2020 година).

Прифаќањето на новите стандарди, измените на досегашните стандарди и новите толкувања нема да доведе до какви било материјални промени во финансиските извештаи на Народната банка.

в) Нови стандарди и измени на постојните стандарди коишто сè уште не се усвоени

На денот на издавањето на овие финансиски извештаи се објавени следниве стандарди, нивните дополнувања и нови толкувања коишто сè уште не стапиле во сила:

- **МСФИ 17 „Договори за осигурување“** вклучително и измените на МСФИ 17 (применлив за годишни периоди на известување коишто започнуваат на или по 1 јануари 2023 година);
- **Измени на МСФИ 3 „Деловни комбинации“** – Измени на препораките за сеопфатната рамка во МСФИ 3 (применливи за годишни периоди на известување кои започнуваат на или после 1 јануари 2022 година);

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)
A Основа за подготовка на финансиските извештаи (продолжува)

в) Нови стандарди и измени на постојните стандарди коишто сè уште не се усвоени (продолжува)

- **Измени на МСФИ 4 „Договори за осигурување“** – Продолжување на привременото изземање на примената на МСФИ 9 (рокот на престанување на важноста на привременото изземање на МСФИ 9 беше продолжен за годишни периоди коишто започнуваат на или по 1 јануари 2023 година);
- **Измени на МСФИ 10 „Консолидирани финансиски извештаи“ и МСС 28 „Учества во придружени правни субјекти и заеднички вложувања“** – Продажба или давање средства помеѓу инвеститорот и неговиот придружен субјект или заедничко вложување и понатамошни измени (датумот на примена е одложен на неопределено време сè додека не заврши проектот за истражување на методот на главнина);
- **Измени на МСФИ 16 „Наеми“** – Концесија на наемите, во врска со ковид-19, применливи за годишни периоди на известување коишто започнуваат на или по 1 јуни 2020 година, но дозволена е порана примена, вклучително и за финансиските извештаи коишто на 28 мај 2020 година сè уште не се одобрени за издавање (измените важат и за меѓупериодичните известувања);
- **Измени на МСС 1 „Презентација на финансиски извештаи“** – Класификација на обврските на тековни или нетековни (применливи за годишни периоди на известување коишто започнуваат на или по 1 јануари 2023 година);
- **Измени на МСС 16 „Недвижности, постројки и опрема“** – Приливи пред средството да биде подготвено за употреба (применливи за годишни периоди на или по 1 јануари 2022 година);
- **Измени на МСС 37 „Резервирања, неизвесни обврски и неизвесни средства“** - Неповолни договори — Трошоци за исполнување на договор (применливи за годишни периоди на известување коишто започнуваат на или по 1 јануари 2022 година);
- **Измени на МСФИ 9 „Финансиски инструменти“, МСС 39 „Финансиски инструменти: Признавање и мерење“, МСФИ 7 „Финансиски инструменти: Обелоденувања“, МСФИ 4 „Договори за осигурување“ и МСФИ 16 „Наеми“** – Реформа на референтните каматни стапки — Фаза 2 (применливи за годишни периоди на известување коишто започнуваат на или по 1 јануари 2021 година),
- **Измени на различни стандарди заради „Подобрувања на МСФИ (циклус 2018 -2020)“** коишто се резултат на годишните проекти за подобрување на МСФИ (МСФИ 1, МСФИ 9, МСФИ 16 и МСС 41) првенствено за отстранување на недоследностите и појаснување на текстот (Измените на МСФИ 1, МСФИ 9 и МСС 41 се применливи за годишните периоди коишто започнуваат на или по 1 јануари 2022

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)
A Основа за подготовка на финансиските извештаи (продолжува)

в) Нови стандарди и измени на постојните стандарди коишто сè уште не се усвоени (продолжува)

година. Измените на МСФИ 16 се однесува само на илустративните примери, така што не е наведен датумот на стапување во сила на измените).

Народната банка одлучи да не ги прифати овие нови и изменети стандарди и нови толкувања пред датумот на нивната примена. Народната банка смета дека прифаќањето на овие стандарди, измени и нови толкувања нема да има материјално влијание врз финансиските извештаи на Народната банка во периодот на нивната почетна примена.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

Б Трансакции во странска валута*Функционална и известувачка валута*

Ставките коишто се вклучени во финансиските извештаи се прикажани во валутата на примарното економско окружување во кое делува Народната банка (функционална валута). Финансиските извештаи се прикажани во македонски денари (МКД), којашто е функционална и известувачка валута на Народната банка, искажани во илјади денари.

Трансакции и состојби

Средствата и обврските деноминирани во странска валута се искажуваат во МКД според средниот девизен курс на денот на составувањето на Извештајот за финансиската состојба, освен за евиденција на квотата на Република Северна Македонија за членството во ММФ, како и на сметката бр. 1 и сметката бр. 2. (белешка 23 и 38в). Трансакциите коишто се извршени во странска валута се изразуваат во МКД по девизниот курс на денот на трансакцијата.

Сите разлики од промените на девизните курсеви се признаени во билансот на успех.

Среден девизен курс:	31 декември 2020	31 декември 2019
	МКД	МКД
УСД	50,2353	54,9518
ЕУР	61,6940	61,4856
СПВ	72,7801	76,0549

В Нетирање

Финансиските средства и обврски се нетираат и нивната нето-вредност се прикажува во Извештајот за финансиската состојба на нето-основа, доколку се исполнети одредени услови предвидени со соодветен стандард за нетирање и можност за прикажување или порамнување на трансакциите на нето-основа.

Г Репо-трансакции

Продадените хартии од вредност што се предмет на повторно купување (репо-трансакции) во текот на годината, се прекласификувани во финансиските извештаи како средства коишто се дадени под закуп кога преносителот, според договорот, има право или намера да ги продаде или повторно да ги заложат како обезбедување. Обврските врз основа на репо-трансакции, во текот на годината се вклучени во обврски врз основа на девизни репо-трансакции. Побарувањата врз основа на купените хартии од вредност коишто се предмет на повторна продажба (обратни репо-трансакции) се вклучени во побарувањата врз основа на девизни репо-трансакции и кредити дадени на банките.

Разликата помеѓу продажната и куповната цена претставува камата и е пресметана за целокупното времетраење на договорот со примена на методот на ефективна каматна стапка. Доколку има хартии од вредност коишто се предмет на заем, на датумот на известување се прикажуваат во финансиските извештаи.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)**Г Репо-трансакции (продолжува)**

Хартиите од вредност коишто се позајмени и оние што се примени како обезбедување за обратни трансакции не се признаваат во финансиските извештаи, освен доколку не се продадени на трети лица, а во тој случај набавките и продажбите се прикажани како добивка или загуба и се вклучени во билансот на успех во периодот за кој се однесуваат. Обврската за враќање на хартиите од вредност се прикажува по објективната вредност како обврска од редовното работење. Репо-трансакциите се прикажани по амортизираната набавна вредност, намалени за исправката на вредноста (види белешка 2S).

Д Депозити во банките

Депозитите во банките се прикажани по амортизираната набавна вредност, намалени за исправката на вредноста (види белешка 2S).

Ѓ Монетарно злато

Монетарното злато го сочинуваат златните депозити во кореспондентни банки и залихата на златни прачки изработени по меѓународните стандарди коишто се чуваат во трезорот на Народната банка. Каматата се наплаќа во готово на датумот на достасување во САД-долари или во ЕУР, во зависност од договорите. Монетарното злато е дел од девизните резерви и со него е управувано на ист начин како другите финансиски средства од девизните резерви. Златото се мери во единица мерка фина унца злато.

Монетарното злато е класификувано како финансиско средство според објективната вредност преку билансот на успех определено како такво при почетното признавање и се мери по објективната вредност. Објективната вредност на монетарното злато е поврзана со цената на златото и е пресметана врз основа на претпладневната пазарна цена за 1 фина унца злато на Лондонската берза за злато, изразена во САД-долари, деноминирана во МКД по тековниот девизен курс на МКД во однос на САД-доларот на датумот на финансиските извештаи. Реализираните и нереализираните добивки и загуби од ревалоризацијата на златото на крајот на пресметковниот период коишто произлегуваат од промените во пазарната цена на златото и промената на курсот на денарот во однос на САД-доларот, се вклучуваат во билансот на успех. Каматата од монетарното злато е вклучена во приходите од камати.

Е Пари и парични средства

За целите на Извештајот за паричните текови, парите и паричните средства ги вклучуваат износите со рок на достасување пократок од 90 дена од датумот на стекнување, вклучувајќи ги девизните депозити без ограничените депозити, девизите во трезорот на Народната банка и средства во специјални права за влечење (во понатамошниот текст СПВ¹) на посебната сметка кај ММФ.

¹ Special Drawing Rights.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

Ж Финансиски средства

Класификација и мерење на финансиските средства

Народната банка ги класификува финансиските средства во три категории, и тоа: финансиски средства по амортизирана набавна вредност, финансиски средства по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка и финансиски средства по објективна вредност преку билансот на успех. Народната банка ја одредува класификацијата на финансиските средства во зависност од деловниот модел и договорните парични текови коишто се очекуваат од нив.

Деловниот модел претставува начин на управување со финансиските средства со цел генерирање парични приливи или постигнување одредена деловна цел. Стратегиското раковоство на Народната банка го определува деловниот модел на ниво на групи на финансиски средства со кои се управува за постигнување одредена деловна цел.

Анализата на карактеристиките на договорните парични текови на финансиските средства се применува на ниво на индивидуални финансиски инструменти (договорни услови) со цел да се провери дали договорните парични текови од средствата се однесуваат исклучиво на плаќање „главница и камата“. Во рамки на договорните парични текови, елементот „главница“ го опфаќа износот при првичното одобрување, намален за сите отплати; а елементот „камата“ претставува надомест за временската вредност на парите, кредитниот ризик, ликвидносниот ризик, административните или услужните трошоци и профитна маргина.

Народната банка управува со финансиските средства преку следниве деловни модели:

- Деловен модел чија цел е чување на средствата заради наплата на договорни парични текови;
- Останати деловни модели (тргување и остварување добивки од промената во објективната вредност на средствата); и
- Деловен модел чија цел е наплата на договорни парични текови и продажба на финансиски средства (само за вложувањата во сопственички инструменти).

Финансиски средства мерени по амортизирана набавна вредност

Финансиските средства мерени по амортизирана набавна вредност се вложувања коишто имаат за цел да обезбедат наплата на договорните парични текови и од коишто банката очекува наплата исклучиво на „главница и камата“. Во оваа категорија спаѓаат должничките хартии од вредност мерени по амортизирана набавна вредност и кредитите и побарувањата со фиксни или предвидливи плаќања коишто не котираат на активните пазари.

2. **Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)**

Ж Финансиски средства (продолжува)

Класификација и мерење на финансиските средства (продолжува)

Финансиски средства мерени по амортизирана набавна вредност (продолжува)

Должничките хартии од вредност мерени по амортизирана набавна вредност, по првичното признавање, последователно се искажуваат по амортизирана набавна вредност намалена за исправката на вредноста. Амортизираната набавна вредност е еднаква на износот при почетното признавање, намалена за отплатата на главницата, зголемена или намалена за кумулативната амортизација со употреба на методот на ефективна каматна стапка на сите разлики помеѓу почетниот износ и износот при достасувањето.

Кредитите и побарувањата произлегуваат од активностите каде што Народната банка обезбедува пари на должник без намера за тргување. Кредитите се признаваат кога паричните средства му се одобрени на должникот и се прикажани по амортизираната набавна вредност со користење на принципот на ефективна каматна стапка. Ефективните странски пари, депозитите во странска валута, специјалните права на влечење, побарувањата од државата за односи со ММФ, побарувањата од банките и другите побарувања се класификувани во оваа категорија на финансиски средства. За финансиските средства мерени по амортизирана набавна вредност се пресметува очекувана кредитна загуба (белешка 25).

Хартии од вредност по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка

Финансиските средства по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка се вложувања со цел наплата на договорни парични текови и/или се чуваат за продажба и коишто согласно со договорните услови предвидуваат парични текови исклучиво на „главница и камата“. Хартии од вредност од оваа категорија се признаваат по објективна вредност и промените во објективната вредност се искажуваат како посебна компонента на останатата сеопфатна добивка и се признаваат во капиталот и резервите, во рамките на сметките за ревалоризациони резерви. При отуѓување или намалување на вредноста врз основа на признавање исправка на вредноста, кумулираните добивки и загуби искажани во останатата сеопфатна добивка и распределени во капиталот и резервите, се вклучуваат во билансот на успех за периодот на кој се однесуваат.

За вложувањата во сопственички инструменти на одредени специфични финансиски институции (како Банката за меѓународни порамнувања (во понатамошниот текст: БИС²) и сл.), за кои нема активен пазар и чиешто поседување е утврдено со регулатива и/или е поврзано со можноста на користење на услугите коишто ги вршат овие институции, може да се смета дека нивната набавна вредност ја одразува нивната објективна вредност. Овие вложувања се класифицираат како финансиски средства коишто се мерат по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка.

² Bank for International Settlement.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

Ж Финансиски средства (продолжува)

Класификација и мерење на финансиските средства (продолжува)

Финансиски средства коишто се мерат според објективната вредност преку билансот на успех

Финансиски средства коишто се мерат според објективната вредност преку билансот на успех се вложувања заради нивно тргување и остварување добивки од промените во објективната вредност на овие инструменти и оние хартии од вредност коишто не ги исполнуваат критериумите на останатите две категории. Овие должнички хартии од вредност и финансиски деривати се вреднуваат по објективната пазарна вредност и промените во објективната вредност се вклучуваат во билансот на успех.

Почетно признавање

Сите финансиски средства почетно се признаваат според нивната набавна цена, односно објективната вредност на дадените средства во моментот на нивното стекнување, вклучувајќи ги и сите трошоци коишто се составен дел на ефективната каматна стапка (освен за финансиските деривати и хартиите од вредност по објективна вредност преку билансот на успех за кои сите трошоци се признаваат во билансот на успех).

Прекласификација на должничките финансиски средства од една во друга категорија е можна само доколку дојде до промена на деловниот модел за управување со средствата. Се очекува дека прекласификациите ќе претставуваат ретки случаи и ќе се направат кога промената на деловниот модел има значително влијание врз деловните операции на банката, промената е поради промена на надворешни или внатрешни фактори коишто имаат значително влијание на активностите на банката и сл.

3 Објективна вредност

За вложувањата во финансиски инструменти со кои се тргува на финансиските пазари, објективната вредност се одредува преку котираните пазарни цени. За вложувањата коишто не котираат, објективната вредност се одредува преку пазарните цени на сличните вложувања, или се заснова врз дисконтираните очекувани парични текови.

S Исправка на вредноста и ненаплатливост на финансиските средства

Изложеноста на кредитниот ризик за финансиските средства коишто се мерат по амортизирана набавна вредност (депозити во странски банки, должнички хартии од вредност, побарувања, кредити и аванси) се оценува на редовна основа и се утврдува износ на очекувани кредитни загуби. Очекувана кредитна загуба се утврдува и за финансиските средства мерени по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка.

2. **Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)**

S Исправка на вредноста и ненаплатливост на финансиските средства (продолжува)

За вложувањата во сопственички инструменти коишто се мерат по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка не се врши мерење на очекуваната кредитна загуба.

Очекувана кредитна загуба преставува износ што е еднаков на разликата помеѓу договорните парични текови на финансиското средство и сегашната вредност на очекуваните парични текови на финансиското средство, дисконтирани со примена на ефективната каматна стапка утврдена при првичното признавање на средството.

На датумот на известување за финансиските средства се проценува кредитниот ризик, како и дали настанала значителна промена на кредитниот ризик од нивното почетно признавање. Врз основа на овие критериуми, средствата се класифицираат во едно од трите нивоа на кредитен ризик. За секое финансиско средство мерено по амортизирана набавна вредност или по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка се утврдува износ на исправка на вредноста, соодветно за нивоата на кредитен ризик во која е класифицирано средството.

Ниво 1: очекувана кредитна загуба – 12 месеци

Финансиски средства кај кои нема значително зголемување на кредитниот ризик од почетното признавање и коишто на датумот на известување имаат низок кредитен ризик, се признава очекувана кредитна загуба којашто преставува дел од загубата за целиот животен век на средствата којашто би настанала како резултат на веројатноста за настанување штетен настан во следните 12 месеци.

Ниво 2: очекувана кредитна загуба за целиот животен век на средството – нема објективни докази за оштетување (кредитни загуби)

Финансиски средства кај кои има значително зголемување на кредитниот ризик од почетното признавање, но не се кредитно оштетени, се признава очекувана кредитна загуба за целиот преостанат животен век на средствата.

Ниво 3: очекувана кредитна загуба за целиот животен век на средството – има објективни докази за оштетување (кредитни загуби)

Финансиските средства се оценети како кредитно оштетени како резултат на настанување на еден или повеќе настани коишто имаат штетно влијание врз проценетите идни парични текови на средствата.

Ризик од неисполнување се смета дека настанува во случај на доцнење подолго од 90 дена и тие финансиски средства банката ги класификува во нивото 3. Овие побарувања се евидентираат на сметките за сомнителни и спорни побарувања. Исправката на вредноста се признава за сите побарувања евидентирани во сметководствената евиденција коишто произлегуваат од тоа (побарување за: главен долг, камата, казнена камата, други побарувања и слично).

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)**S Исправка на вредноста и ненаплатливост на финансиските средства (продолжува)**

Очекуваната кредитна загуба е производ на изложеност на издавач / договорна страна во случај на неисполнување на обврските, загуба што ќе настане во случај на неисполнување на обврските и веројатност за неисполнување на обврските, намалена за ефективната каматна стапка утврдена на првичното признавање. Веројатноста за неисполнување зависи од просечниот долгорочен кредитен рејтинг на инструментите: колку е помал кредитниот рејтинг, толку е поголема веројатноста за неисполнување на обврските. Пандемијата Ковид-19 ги потенцираше и зголеми ризиците за многу земји и издавачи, што резултираше со понизок кредитен рејтинг за некои од нив. За финансиското средство измерено по амортизирана набавна вредност, понискиот кредитен рејтинг влијаеше на очекуваната кредитна загуба со зголемување на исправката на вредноста. Сепак, во текот на кризата немаше значително зголемување на кредитниот ризик, затоа сите финансиски средства се класифицирани во ниво 1 и влијанието врз очекуваната кредитна загуба беше незначително.

И Сметководство на датумот на тргување и порамнување

Сите редовни набавки и продажби на финансиски средства се признаваат на датумот на порамнување, односно на датумот на кој средството е добиено или предадено на друго лице. Редовните набавки или продажби се набавки или продажби на финансиски средства коишто бараат испорака на средствата во даден рок, што е главно утврдено по пат на правна рамка или конвенција на пазарот.

Ј Нетековни средства коишто се чуваат за продажба и група за отуѓување

Нетековните средства коишто се чуваат за продажба и групата за отуѓување се класифицираат како такви доколку се очекува дека нивната сметководствена вредност ќе се надомести преку продажба, наместо преку постојана употреба.

Нетековните средства (или групата за отуѓување) чувани за продажба се мерат според пониската од нивната сметководствена вредност и од објективната вредност, намалена за очекуваните трошоци за продажба. Непосредно пред почетната класификација на средството (или на групата за отуѓување) како средство чувано за продажба, сметководствената вредност на средството се мери во согласност со барањата за соодветната позиција за нетековните средства каде што тие претходно припаѓале. Народната банка не пресметува депрецијација на нетековните средства коишто се чуваат за продажба сè додека средството е класифицирано во оваа позиција или додека е дел од групата за отуѓување.

Загуба поради оштетување се признава во билансот на успех за секое почетно или последователно намалување на вредноста на средството (или на групата за отуѓување) до објективната вредност намалена за трошоците за продажбата. Во случај на последователно зголемување на објективната вредност, намалена за трошоците за продажбата (ослободувањето на загубите поради оштетување), во билансот на успех се признава добивка најмногу до износот на кумулативните претходно признаени загуби поради оштетување.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

К Недвижности и опрема

Сите ставки на недвижности и опрема, освен уметничките слики, се признаваат по нивната набавна вредност намалени за акумулираната депрецијација и загубите поради оштетување. Инвестициите во тек се прикажани по набавната вредност на нивната подготовка вклучувајќи ги трошоците за трети лица. Не се пресметува депрецијација во текот на инвестицијата. По завршувањето на изведбата, сите акумулирани трошоци се префрлаат на соодветните недвижности и опрема и се предмет на соодветната стапка на депрецијација. Добивките и загубите при расходувањето на недвижностите и опремата се прикажуваат во билансот на успех.

Уметничките слики се признаваат по нивната објективна вредност. Промените во објективната вредност се признаваат во останатата сеопфатна добивка во ревалоризационите резерви за уметнички дела.

Депрецијација се пресметува со примена на праволинискиот метод, врз основа на проценетиот корисен век на имотот и опремата, како што е прикажано подолу:

	2020 година	2019 година
Градежни објекти	5 до 50 години	5 до 50 години
Опрема	3 до 10 години	3 до 10 години
Транспортни средства	5 до 6 години	5 до 6 години
Канцелариски мебел	5 до 10 години	5 до 10 години

Корисниот век на употреба на недвижностите и опремата се ревидира и се приспособува најмалку еднаш годишно, односно доколку се оцени како неопходно и се применува перспективно. Земјиштето, уметничките слики, нумизматичките монети и библиотечниот фонд не се предмет на депрецијација.

Л Нематеријални средства

Нематеријалните средства се состојат од компјутерски софтвер и лиценци. Средствата се прикажани по нивната набавна вредност намалени за акумулираната амортизација и загубите поради оштетување. Се амортизираат според праволинискиот метод за проценетиот животен век, којшто изнесува од две до пет години.

Љ Наеми (средства со право на користење (средства примени под наем) и обврски за наеми)

Средствата со право на користење – средства примени под наем, почетно се признаваат по нивната набавна вредност на датумот на започнување на важност на договорот за наем, којшто е еднаква на почетната вредност на обврските за наем, зголемена за плаќањата за наем направени пред или на денот на започнување на важноста на договорот за наем и какви било директно зависни трошоци на договорот за наем. Последователно, средствата со право на користење се мерат по почетната сметководствена вредност намалена за акумулираната депрецијација/амортизација и оштетување и се прилагодуваат за одредени усогласувања на обврската за наем.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

Љ Наеми (средства со право на користење (средства примени под наем) и обврски за наеми) (продолжува)

Обврските за наем почетно се признаваат по сегашната вредност на идните плаќања за наем, дисконтирани со користење на договорната стапка на наем. Доколку таа не е утврдена во договорот, се употребува инкрементална стапка којашто се определува врз основа на каматната стапка на годишно ниво што преовладува на пазарот на долгорочни хартии од вредност издадени од Република Северна Македонија, со рочност еднаква или најблиска до договорениот период на наемот. Последователно, обврската за наем се зголемува за трошоците за камата на наемот, се намалува за извршените исплати на обврската за наем и се прилагодува при повторна проценка на износот што се очекува дека ќе се плати или при промена на идните плаќања на наемот.

За средствата со право на користење (средства примени под наем) се пресметува депрецијација/амортизација со примена на праволинискиот метод, врз основа на договорното времетраење на користење на средството примено под наем, при што ефектите се признаваат во билансот на успех. Ефектите од трошоците за камата на обврската за наем се признаваат во билансот на успех при што трошокот се распределува низ целокупниот период на траење на наемот.

За средствата примени под наем, со рок на користење од 12 месеци или пократок и за наеми со ниска вредност, исплатите на обврските за наем се признаваат како оперативен трошок во билансот на успех за периодот на траење на наемот.

М Загуби поради и оштетување на нефинансиските средства

Средствата коишто имаат неограничен животен век не се предмет на депрецијација и на амортизација и се тестираат за оштетување на годишна основа. Средствата коишто се предмет на депрецијација и амортизација се ревидираат на секој датум на известување со цел да се определи дали постојат објективни докази за оштетување. Доколку постојат вакви докази, се проценува надоместливата вредност на средствата. Загубата поради оштетување е еднаква на износот за кој книговодствената вредност на средството ја надминува неговата надоместлива вредност. Надоместливата вредност е поголемиот износ помеѓу објективната вредност на средството намалена за трошоците за продажба и вредноста на средството во употреба. При оцена на оштетувањето на средствата, тие се групирани од најниско ниво според способноста да создаваат парични текови (единици за создавање парични текови). Сите нефинансиски средства, освен гудвилот, за кои била призната загуба поради оштетување, се предмет на анализа за да се утврди дали постои можност за анулирање на загубата поради оштетување на датумот на известувањето.

2. **Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)**

Н Ковани пари од благородни метали

Кованите пари од благородни метали вклучуваат пригодни ковани пари и ковани пари за колекционерски цели.

Пригодните ковани пари не се платежно средство и вообичаено содржат уметничка или колекционерска вредност и следствено, се продаваат по цена повисока од вредноста на металот од кој се изработени. Народната банка произведува пригодни ковани пари за одбележување значајни настани, врз основа на одлука на Владата. Пригодните ковани пари се вреднуваат по нивната продажна цена, донесена од Советот на Народната банка.

Кованите пари за колекционерски цели се законско средство за плаќање во Република Северна Македонија и вообичаено содржат уметничка и колекционерска вредност. Кованите пари за колекционерски цели почетно се мерат според пониската од нивната набавна вредност и нето продажната вредност.

Приходите од продажбата на кованите пари од благородни метали се признаваат доколку е веројатно дека Народната банка ќе има идна економска корист од нив и доколку оваа корист може веродостојно да се измери.

Њ Доверителски активности

Народната банка има улога на доверител во доверителски активности коишто се јавуваат како резултат на чување или пласирање средства во име и за сметка на државата. Средствата и обврските од овие активности се прикажани на нето-основа.

О Банкноти и ковани пари во оптек

Банкнотите и кованите пари во оптек емитирани од страна на Народната банка се прикажани во Извештајот за финансиската состојба како обврска во корист на имателот, изразена во номинална вредност. Кога банкнотите и кованите пари се повлекуваат од оптек, се зголемува обврската за депозитни пари, а се намалува обврската во корист на имателот за готови пари.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)**П Краткорочни хартии од вредност**

Краткорочните хартии од вредност (благајнички записи) се издаваат исклучиво во домашна валута со период на достасување од 28/35 дена. Краткорочните хартии од вредност (благајнички записи), издадени од страна на Народната банка за остварување на целите на монетарната политика, се евидентираат според дисконтираната вредност, одразувајќи ги износите што ги платиле банките за да ги добијат. Каматата се пресметува и се евидентира како што достасува. Благајничките записи на Народната банка првично се признаваат по нивната објективна вредност и последователно се мерат по амортизираната набавна вредност.

Р Депозити

Депозитите се признаваат почетно по нивната објективна вредност. Депозитите се мерат последователно по амортизираната набавна вредност. Во депозитите се вклучени: депозитите на банките, расположливите депозити на банките, задолжителната резерва на банките во девизи и задолжителната резерва на штедилниците во денари, други депозити на банките и штедилниците, депозитите на државата, ограничените депозити и останатите депозити.

С Посебни резерви

Посебните резерви се признаваат кога Народната банка има сегашна правна или конструктивна обврска, којашто е настаната како резултат на минати настани и за која е веројатно дека ќе настане одлив на средства за да се намира таа обврска и постои можност за проценување на износот на обврската.

Т Заеми

Заемот се признава кога ќе настане, според објективната вредност, нето од трансакциските трошоци. Последователно по првичното признавање, каматонските заеми се мерат по амортизираната набавна вредност. Доколку долгот се намира пред неговото достасување, која било разлика помеѓу отплатениот износ и сметководствената вредност се прикажува во билансот на успех.

Ќ Признавање на приходите и расходите*Приходи и расходи од камати*

Приходите и расходите од камати се прикажани во билансот на успех за сите каматонски инструменти, освен за каматата од хартии од вредност по објективна вредност преку билансот на успех, на пресметковна основа, со користење на методот на ефективна каматна стапка.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

Ќ Признавање на приходите и расходите (продолжува)

Приходи од дивиденди

Дивидендите коишто произлегуваат од сопственичките вложувања класификувани како финансиски средства по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка се признаваат во билансот на успех кога ќе се утврди правото да се прими плаќањето.

Провизии и останати приходи и расходи

Приходите од провизии и надоместоци и другите видови приходи се признаваат на пресметковна основа.

Расходите од провизии и надоместоци и други видови расходи се признаваат на пресметковна основа.

Нето-приходи од хартии од вредност по објективна вредност преку билансот на успех и дериватни финансиски инструменти

Нето-приходите од хартиите од вредност по објективна вредност преку билансот на успех ги вклучуваат пресметаните камати од купонски хартии од вредност, реализираните добивки и загуби како резултат на продажби и нереализираните позитивни и негативни промени во објективната вредност на хартиите од вредност по објективна вредност преку билансот на успех (по принципот „хартија по хартија“). Добивките и загубите од промената на објективната вредност на трансакциите со дериватни финансиски инструменти се признаваат во билансот на успех.

У Нереализирани курсни и ценовни промени

Нереализираните курсни и ценовни промени се резултат на усогласувањето на вредноста на средствата и обврските деноминирани во странска валута со вредноста на курсот на денарот и промените во пазарната цена на денот на известувањето.

Ф Користи за вработените

Придонес за пензиско осигурување – план за дефинирани придонеси

Обврските за дефинирани придонеси за пензиско осигурување во пензискиот систем на Република Северна Македонија се признаваат како трошок во билансот на успех за периодот кога настанува обврската.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

Ф Користи за вработените (продолжува)

Други долгорочни користи за вработените

Другите долгорочни користи за вработените ги опфаќаат отпремнината при заминување во пензија и правото на јубилејни награди на вработените коишто работеле кај работодавачот 10, 20, 30, односно 40 години. Овие користи се во согласност со Законот за работни односи и со Колективниот договор на Народната банка.

Обврската за долгорочни користи за вработените, освен придонесите за пензиско осигурување, е еднаква на износот на идните користи коишто ги остваруваат вработените врз основа на нивниот труд во тековниот и во минатите периоди, дисконтиран до неговата сегашна вредност со примена на пондерирана каматна стапка на издадените долгорочни обврзници од државата во тековната финансиска година.

Х Даноци

Согласно со важечките законски прописи за данокот на добивка, Народната банка е ослободена од данок на добивка.

Согласно со важечките законски прописи за даноците на имот, Народната банка е ослободена од плаќање данок на имот.

Народната банка има обврска да пресметува задржан данок на доход за услугите примени од странски правни лица согласно со измените на Законот за данок на добивка од 2014 година, којшто се применува од 1 јануари 2015 година.

Ц Известување по сегменти

Активностите на Народната банка формираат еден оперативен сегмент и се извршуваат на едно географско подрачје, Република Северна Македонија. Народната банка има значителен износ на финансиски средства и финансиски обврски како дел од активностите за управување со девизните резерви и операциите на домашниот пазар. Овие активности не формираат поодделни оперативни сегменти.

Ч Споредбени податоци

Заради посоодветно прикажување на тековната година одредени ставки од споредбените податоци од Извештајот за паричните текови се рекласифицирани. Овие рекласификации не доведоа до значајни промени во содржината и формата на финансиските информации презентирани во финансиските извештаи.

3. **Управување со финансискиот ризик**

Извештајот за финансиската состојба на Народната банка главно се состои од финансиски инструменти. Овие инструменти ја изложуваат Народната банка на финансиски ризици, вклучувајќи го кредитниот ризик, пазарниот ризик (ризикот од курсни разлики и ризикот од каматните стапки) и ризикот на ликвидност.

А Кредитен ризик

Кредитниот ризик е ризик од неисполнување на обврските на договорната страна, намалување на вредноста на финансиските средства како резултат на намалување на кредитниот рејтинг на договорната финансиска институција или комерцијална банка каде што се чуваат девизните резерви и останатите финансиски средства, или на издавачот на инструментот во кој се пласираат девизните резерви, како и ризикот од зголемување на распонот на приносите помеѓу најбезбедните државни хартии од вредност и останатите инструменти.

Девизните средства се пласираат во инструменти издадени или гарантирани од држави или државни субјекти, регионални и локални влади, меѓународни финансиски институции и мултилатерални развојни банки, деловни банки и финансиски институции, со долгорочен кредитен рејтинг од најмалку БББ-/Баа3 или истоветен, доделен од меѓународно признати агенции за кредитен рејтинг („Стандард и Пурс“, „Мудис“ и/или „Фич“). Доколку оценките за кредитен рејтинг се разликуваат, се користи композитен рејтинг (пондериран просечен рејтинг).

Народната банка управува со кредитниот ризик преку диверзификација на вложувањата. Во однос на ова, се утврдени квантитативни лимити за вложувањата по индивидуални земји и финансиски институции. Покрај ова, се определува и максимален износ на пласираните средства во видови хартии од вредност и во поединечните емисии на хартии од вредност.

Следењето на изложеноста на девизните средства на кредитниот ризик се врши на дневна основа.

Договорните страни на Народната банка се поделени врз основа на рејтинг-скала, којашто е прикажана подолу. Целта на рејтинг-скалата е да ги класификува договорните страни и издавачите на обврзници според кредитната способност. Кредитната способност на договорните страни и издавачите на обврзници се темели врз основа на долгорочен рејтинг утврден од страна на агенциите за кредитен рејтинг. Долгорочните кредитни рејтинзи на странските банки се процени и мислења за способноста на банката за ажурна отплата на депозитните обврски во странска и/или домашна валута. Кредитните рејтинзи на издавачите се процени и мислења за способноста на издавачите за исполнување на финансиските обврски и договори.

Народната банка утврдува износ на очекувана кредитна загуба врз основа на проценета веројатност, како разлика меѓу паричните текови коишто настануваат според условите на договорот на финансискиот инструмент и од паричните текови коишто Народната банка очекува да ги наплати. Народната банка утврдува износ на очекувана кредитна загуба за финансиските средства коишто се мерат по амортизирана набавна вредност.

3. **Управување со финансискиот ризик (продолжува)****А Кредитен ризик (продолжува)**

Очекуваната кредитна загуба се мери според ризикот за ненаплата, во зависност од тоа дали кредитниот ризик на издавачот/договорната страна е значително зголемен од првичното признавање на изложеноста. Исправката на вредноста за изложеностите кај кои не е значително зголемен кредитниот ризик (ниво 1) е врз основа на очекувана кредитна загуба за 12 месеци. Исправката на вредноста за оние изложености коишто претрпеле значително зголемување на кредитниот ризик (ниво 2 и ниво 3) е врз основа на очекуваната кредитна загуба за целиот животен век на инструментот. Значително зголемување на кредитниот ризик се смета дека настанало доколку инструментот, издавачот или договорната страна мигрираат од инвестициски во неинвестициски кредитен рејтинг. Финансиските инструменти коишто парични текови доцнат од 30 до 90 дена, исто така мигрираат во ниво 2 и ниво 3, соодветно, во зависност од доцнењето, освен доколку доцнењето не е врз основа на оперативни причини.

Пресметката на очекуваната кредитна загуба се врши врз основа на изложеноста кон издавачот/договорната страна, проценетата загуба во случај на неисполнување на договорната обврска и веројатноста за неисполнување во определен временски период, прилагодена за очекуваните макроекономски сценарија. Притоа, процентот на загубата е условен од приоритетот на побарувањата (приоритетни или субординирани), а веројатноста за неисполнување произлегува од историските податоци за промена на кредитните рејтинзи, коишто ги објавуваат меѓународно признати агенции за кредитен рејтинг. Прилагодувањата се применуваат на веројатноста за неисполнување врз основа на линеарна регресија на показателот за стабилност на финансискиот систем, мерен преку стапката на нефункционални банкарски заеми, како коефициенти за економско прилагодување на повеќе макроекономски показатели.

Споредбена рејтинг-скала	Долгорочен кредитен рејтинг
Инвестициска оцена	AAA, AA+, AA, AA-, A+, A, A-, BBB+, BBB, BBB-
Неинвестициска оцена	BB+, BB, BB-, B+, B, B-, или понизок

Големината и изложеноста на Народната банка на кредитен ризик е претставена во Извештајот за финансиската состојба и во белешките кон Извештајот за финансиската состојба коишто ги опишуваат финансиските средства. Изложеноста по кредитен рејтинг е претставена според просечниот кредитен рејтинг на финансиските средства, добиен од оценките доделени од меѓународно признатите агенции за кредитен рејтинг „Стандард и Пурс“, „Мудис“ и/или „Фич“. Овој начин на претставување е соодветен со пристапот при утврдувањето и дневното следење на изложеноста на кредитниот ризик при управувањето со девизните резерви, а е пропишан со Правилата за управување и инвестирање на девизните резерви, донесени од гувернерот.

3. **Управување со финансискиот ризик (прод олжува)**

А Кредитен ризик (прод олжува)

Следнава табела ја прикажува структурата на финансиските средства:

СРЕДСТВА	2020	2019
Депозити во странска валута	26.748.038	26.936.716
- Девизни депозити по видување	21.974.994	21.950.219
- Орочени девизни депозити во странски банки	4.773.044	4.986.497
Странски хартии од вредност	156.073.465	154.932.221
Златни депозити	21.008.056	18.533.680
Специјални права на влечење	38.773	171.857
Побарувања од државата за односите со ММФ	15.005.439	4.990.485
Хартии од вредност на државата	1.039.318	1.031.338
Побарувања од банките	-	15.912
Побарувања од работењето и останати средства	101.450	159.226
На 31 декември	220.014.539	206.771.435

Анализата на структурата на финансиските инструменти во Народната банка укажува дека нема значајни измени во однос на 2019 година. Исправката на вредноста за изложеностите на финансиските инструменти се движи во рамките на ниво 1 при што нема движење од едно во друго ниво на изложеност на ризик.

Во следните табели е прикажан преглед на финансиските средства со состојба на 31 декември 2020 година, односно 31 декември 2019 година, коишто не се достасани и се коригирани за исправката на вредноста (за инструментите мерени по амортизирана набавна вредност), анализирани според просечниот кредитен рејтинг на финансиските средства, добиен од оценките доделени од меѓународно признатите агенции за кредитен рејтинг „Стандард и Пурс“, „Мудис“ и/или „Фич“.

Финансиските средства коишто се коригирани поединечно за исправката на вредноста на 31 декември 2020 година, односно 31 декември 2019 година, се прикажани во категориите „Орочени девизни депозити во странски банки“ (белешка 16), „Странски хартии од вредност“ (белешка 17), „Други побарувања“ (белешка 25) и „Побарувања од работењето“ (белешка 29).

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2020
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

3. Управување со финансискиот ризик (прод олжува)

А Кредитен ризик (продолжува)

Рејтинг 31 декември 2020 година	Девизни депозити по видување	Орочени девизни депозити во странски банки	Странски хартии од вредност	Златни депозити	Специјал- ни права на влечење	Побарува- ња од државата	Побарувања од работењето и останати средства	Вкупно
AAA	13.381.455	-	40.182.214	-	-	-	-	53.563.669
AA+	3.078.591	-	38.783.577	-	-	-	-	41.862.168
AA	1.236.253	3.265.874	21.683.200	-	-	-	-	26.185.327
AA-	313.721	1.507.170	14.620.154	20.991.848	-	-	-	37.432.893
A+	16.415	-	7.101.051	-	-	-	-	7.117.466
A	10.367	-	6.639.219	-	-	-	-	6.649.586
A-	4.368	-	10.686.844	-	-	-	-	10.691.212
МФИ ³	1.948	-	39.119	16.208	38.773	-	-	96.048
БББ+	2.670	-	-	-	-	-	-	2.670
БББ	-	-	556.714	-	-	-	-	556.714
БББ-	3.929.206	-	15.781.373	-	-	-	-	19.710.579
ББ ⁴	-	-	-	-	-	16.044.757	-	16.044.757
Нерангирани ⁵	-	-	-	-	-	-	101.450	101.450
Вкупно	21.974.994	4.773.044	156.073.465	21.008.056	38.773	16.044.757	101.450	220.014.539

Рејтинг 31 декември 2019 година	Девизни депозити по видување	Орочени девизни депозити во странски банки	Странски хартии од вредност	Златни депозити	Специјал- ни права на влечење	Побарува- ња од државата	Побару- вања од банките	Побарува- ња од работење- то и останати средства	Вкупно
AAA	13.498.770	-	28.119.094	-	-	-	-	-	41.617.864
AA+	1.843.799	-	25.602.885	-	-	-	-	-	27.446.684
AA	1.188.003	-	15.406.401	1.286.356	-	-	-	-	17.880.760
AA-	2.774.607	827.121	18.877.714	10.949.125	-	-	-	-	33.428.567
A+	23.563	851.828	20.834.878	6.283.921	-	-	-	-	27.994.190
A	7.187	3.307.548	13.731.899	-	-	-	-	-	17.046.634
A-	1.104	-	16.561.206	-	-	-	-	-	16.562.310
МФИ	2.010	-	40.880	14.278	171.857	-	-	-	229.025
БББ+	9.244	-	-	-	-	-	-	-	9.244
БББ	2.601.932	-	15.757.264	-	-	-	-	-	18.359.196
ББ	-	-	-	-	-	6.021.823	-	-	6.021.823
Нерангирани	-	-	-	-	-	-	15.912	159.226	175.138
Вкупно	21.950.219	4.986.497	154.932.221	18.533.680	171.857	6.021.823	15.912	159.226	206.771.435

³ Меѓународни финансиски институции.

⁴ Рејтинг на Република Северна Македонија.

⁵ Клиенти во земјата кои немаат кредитен рејтинг според меѓународно признатите агенции за кредитен рејтинг „Стандард и Пурс“, „Мудис“ и/или „Фич“.

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2020
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

3. Управување со финансискиот ризик (прод олжува)

А Кредитен ризик (прод олжува)

Концентрација на ризиците на финансиските средства со изложеност на кредитен ризик

Табелата што следи ја прикажува кредитната изложеност на средствата на Народната банка по сметководствената вредност, класификувана според географски региони на 31 декември 2020 година. За потребите на оваа табела, Народната банка ја класификува изложеноста на региони според земјата од којашто доаѓаат договорните страни:

	Земји членки на ЕУ	Европски земји коишто не се членки на ЕУ	Република Северна Македонија	Останати земји членки на ОЕЦД	Останати земји	Вкупно
Девизни депозити по видување	16.874.118	5.475	-	4.787.149	308.252	21.974.994
Орочени девизни депозити во странски банки	3.265.874	-	-	-	1.507.170	4.773.044
Странски хартии од вредност	141.894.838	1.121.110	-	7.047.959	6.009.558	156.073.465
Златни депозити	-	21.008.056	-	-	-	21.008.056
Специјални права на влечење	-	-	-	38.773	-	38.773
Побарувања од државата	-	-	16.044.757	-	-	16.044.757
Побарувања од работните и останати средства	-	-	101.450	-	-	101.450
31 декември 2020	162.034.830	22.134.641	16.146.207	11.873.881	7.824.980	220.014.539
31 декември 2019	165.607.221	3.934.119	6.196.961	15.383.117	15.650.017	206.771.435

3. Управување со финансискиот ризик (прод олжува)**Б Пазарен ризик**

Народната банка ги следи и управува и со валутниот и со каматниот ризик, како основни пазарни ризици. Основната цел на Народната банка при управувањето со пазарните ризици е објаснета во белешката бр. 1. Валутниот ризик претставува ризик од намалување на вредноста на финансиските инструменти во странска валута поради промена на интервалутните односи на валутите. Каматниот ризик претставува ризик од намалување на пазарната вредност на финансиските инструменти заради неповолни движења на каматните стапки. Управувањето со пазарниот ризик се врши со утврдување приспособено времетраење за портфолијата коешто се следи на дневна основа. Исто така, пазарниот ризик се контролира и преку утврдување буџет за ризик, со којшто се дефинира прифатливото ниво за каматен ризик на девизните резерви.

За да го измери ефектот на пазарните ризици врз вредноста на девизните резерви, Народната банка го применува концептот на „вредност изложена на ризик“ – ВАР (англ. Value at Risk или VAR). ВАР претставува статистичка методологија којашто ја проценува максималната промена на вредноста на девизните резерви поради промени на цените на финансиските инструменти и промена на девизниот курс и со одредено ниво на доверба за одреден временски период. Народната банка, при пресметката на ВАР, го користи нивото на доверба од 95% за временски период од една година⁶ и 99% за временски интервал од десет дена⁷.

Во декември 2020 година, изложеноста на девизните резерви со кои управува Народната банка (вредност изложена на ризик со ниво на доверба од 99% за временски интервал од десет дена), во поглед на флукуациите на цените на инструментите и девизните курсеви во однос на еврото изнесува 1.295.674 илјади МКД (21.001.617 евра), или 0,63% од девизните резерви. Притоа, ВАР од промената на девизниот курс за истиот период (на диверзифицирана основа, со вклучена промена на цената на златото) изнесува 1.269.008 илјади МКД (20.569.397 евра), а ВАР од промената на цените на инструментите во кои се инвестирани девизните резерви изнесува 26.666 илјади МКД (432.220 евра).

	31 декември 2020	31 декември 2019
Валутен ризик	1.269.008	903.890
Каматен ризик	26.666	133.905
Вкупно ВАР	1.295.674	1.037.795

⁶ За интерна процена на поставениот буџет за ризик.

⁷ Согласно со препораките од Базелската спогодба од 1999 година.

3. **Управување со финансискиот ризик (прод олжува)**

В Ризик од курсни разлики

Ризикот од курсни разлики претставува ризик од намалување на вредноста на финансиските средства и обврски како резултат на флукуациите на девизните курсеви на валутите и на монетарното злато.

Валутната структура на девизните резерви е условена од валутната структура на интервенциите за поддршка на курсот на денарот во однос на еврото, валутната структура на обврските на Народната банка и на државата кон странство, на надворешнотрговската размена и од други ликвидносни потреби. Следствено, еврото е најзастапено во валутната структура на девизните резерви. Изложеноста на активен валутен ризик (што произлегува од отстапувањето од основната валутна структура) е ограничено со нивото на ревалоризациони резерви од курсни разлики. Имајќи го предвид „де факто“ фиксниот девизен курс на денарот во однос на еврото, изложеноста кон валутниот ризик на Народната банка во однос на еврото е минимална, за разлика од останатите валути, каде што изложеноста е присутна заради нивното флукуирање кон еврото, а со тоа и кон денарот.

Во табелите подолу се вклучени финансиските средства и обврски на Народната банка по нивната сегашна вредност со состојба на 31 декември 2020 година, односно 31 декември 2019 година, анализирани по валути.

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА**Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2020***(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)***3. Управување со финансискиот ризик (прод олжува)****В Ризик од курсни разлики (прод олжува)**

Состојба на 31 декември 2020 година:

СРЕДСТВА	ЕУР	УСД	СПВ	Останато	МКД	Вкупно
Ефективни странски пари	2.729.688	665.525	-	22.225	-	3.417.438
Депозити во странска валута	17.170.169	9.542.077	-	35.792	-	26.748.038
Странски хартии од вредност	154.627.929	1.406.417	39.119	-	-	156.073.465
Злато	-	21.046.389	-	-	-	21.046.389
Специјални права на влечење	-	-	38.773	-	-	38.773
Побарувања од државата	-	-	15.005.439	-	1.039.318	16.044.757
Членство кај ММФ	-	-	10.908.938	-	-	10.908.938
Побарувања од работењето и останати средства	294	2	828	11.370	88.956	101.450
Вкупно средства	174.528.080	32.660.410	25.993.097	69.387	1.128.274	234.379.248
ОБВРСКИ						
Готови пари во оптек	-	-	-	-	50.039.944	50.039.944
Депозити на банки	4.189.777	-	-	-	64.460.518	68.650.295
Задолжителни резерви на банките во девизи и задолжителна резерва на штедилниците во денари	17.378.901	-	-	-	20.691	17.399.592
Благајнички записи на Народната банка	-	-	-	-	9.994.589	9.994.589
Депозити на државата	22.442.096	18.699	-	5.037	23.532.129	45.997.961
Ограничени депозити	72.794	66.651	-	1.374	-	140.819
Обврски кон ММФ	-	-	25.914.377	-	-	25.914.377
Останати депозити	-	-	-	-	2.484.250	2.484.250
Останати обврски	229.205	15.412	828	31.218	280.260	556.923
Вкупно обврски	44.312.773	100.762	25.915.205	37.629	150.812.381	221.178.750
Нето финансиска состојба	130.215.307	32.559.648	77.892	31.758	(149.684.107)	13.200.498

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2020
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

3. Управување со финансискиот ризик (прод олжува)**В Ризик од курсни разлики (прод олжува)**

Состојба на 31 декември 2019 година:

СРЕДСТВА	ЕУР	УСД	СПВ	Останато	МКД	Вкупно
Ефективни странски пари	21.476	17.897	-	13.069	-	52.442
Депозити во странска валута	19.335.669	7.465.296	-	135.751	-	26.936.716
Странски хартии од вредност	149.403.531	5.487.810	40.880	-	-	154.932.221
Злато	-	18.567.450	-	-	-	18.567.450
Специјални права на влечење	-	-	171.857	-	-	171.857
Побарувања од државата	-	-	4.990.485	-	1.031.338	6.021.823
Членство кај ММФ	-	-	10.748.642	-	-	10.748.642
Побарувања од банките	-	-	-	-	15.912	15.912
Побарувања од работењето и останати средства	7.702	2	6.488	11.312	133.722	159.226
Вкупно средства	168.768.378	31.538.455	15.958.352	160.132	1.180.972	217.606.289
ОБВРСКИ						
Готови пари во оптек	-	-	-	-	43.334.119	43.334.119
Депозити на банки	2.591.348	-	-	-	62.478.861	65.070.209
Задолжителни резерви на банките во девизи и задолжителна резерва на штедилниците во денари	16.352.971	-	-	-	19.942	16.372.913
Благајнички записи на Народната банка	-	-	-	-	24.745.813	24.745.813
Депозити на државата	13.587.793	20.646	-	5.088	23.673.550	37.287.077
Ограничени депозити	187.334	73.070	-	-	-	260.404
Обврски кон ММФ	-	-	15.739.127	-	-	15.739.127
Останати депозити	-	-	-	-	2.249.892	2.249.892
Останати обврски	249.689	17.111	6.488	32.064	256.065	561.417
Вкупно обврски	32.969.135	110.827	15.745.615	37.152	156.758.242	205.620.971
Нето финансиска состојба	135.799.243	31.427.628	212.737	122.980	(155.577.270)	11.985.318

3. Управување со финансискиот ризик (прод олжува)

Г Каматен ризик

Народната банка е изложена на каматниот ризик како резултат на неусогласеноста на каматната структура на финансиските средства и обврски.

Основната цел на Народната банка, постигнувањето и одржувањето на ценовната стабилност, ѝ дава дискрециско право при водењето на монетарната политика да ги определува каматните стапки на монетарните инструменти. Од друга страна, пак, Народната банка е изложена на каматен ризик при управувањето со девизните резерви, исклучиво поради влијанието на надворешните промени на финансиските пазари.

Позицијата на Народната банка во однос на чувствителноста на промените на каматните стапки, заснована врз моментот на повторно утврдување на каматната стапка на 31 декември 2020 година, односно 31 декември 2019 е прикажана во табелите подолу. Табелите ги вклучуваат финансиските инструменти на Народната банка по нивната сегашна вредност, категоризирани според пораниот датум од датумот на преоцена или датумот на достасување.

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2020
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

3. Управување со финансискиот ризик (прод олжува)

Г Каматен ризик (прод олжува)

Состојба на 31 декември 2020 година:

СРЕДСТВА	Каматоносни ставки					Вкупно каматоносни ставки	Некаматоносни ставки	Вкупно
	До 1 месец или варијабилни стапки	Од 1 до 3 месеци	Од 3 месеци до 1 година	Од 1 до 5 години	Над 5 години			
Ефективни странски пари	-	-	-	-	-	-	3.417.438	3.417.438
Депозити во странска валута	24.237.043	2.511.736	-	-	-	26.748.779	(741)	26.748.038
Странски хартии од вредност	-	-	92.008.938	19.610.995	8.415.505	120.035.438	36.038.027	156.073.465
Злато	-	-	3.314.003	-	-	3.314.003	17.732.386	21.046.389
Специјални права на влечење	38.773	-	-	-	-	38.773	-	38.773
Побарувања од државата	-	-	-	-	-	-	16.044.757	16.044.757
Членство кај ММФ	-	-	-	-	-	-	10.908.938	10.908.938
Побарувања од работењето и останати средства	-	-	-	-	-	-	101.450	101.450
Вкупно средства	24.275.816	2.511.736	95.322.941	19.610.995	8.415.505	150.136.993	84.242.255	234.379.248
ОБВРСКИ								
Готови пари во оптек	-	-	-	-	-	-	50.039.944	50.039.944
Депозити на банки	49.485.912	-	-	-	-	49.485.912	19.164.383	68.650.295
Задолжителни резерви на банките во девизи и задолжителна резерва на штедилниците во денари	17.378.901	-	-	-	-	17.378.901	20.691	17.399.592
Благајнички записи на Народната банка	9.988.350	-	-	-	-	9.988.350	6.239	9.994.589
Депозити на државата	6.000.000	-	-	-	-	6.000.000	39.997.961	45.997.961
Ограничени депозити	-	-	-	-	-	-	140.819	140.819
Обврски кон ММФ	-	-	-	-	-	-	25.914.377	25.914.377
Останати депозити	-	-	-	-	-	-	2.484.250	2.484.250
Останати обврски	-	-	-	-	-	-	556.923	556.923
Вкупно обврски	82.853.163	-	-	-	-	82.853.163	138.325.587	221.178.750
Вкупно каматен ризик	(58.577.347)	2.511.736	95.322.941	19.610.995	8.415.505	67.283.830	(54.083.332)	13.200.498

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2020
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

3. Управување со финансискиот ризик (прод олжува)

Г Каматен ризик (прод олжува)

Состојба на 31 декември 2019 година:

СРЕДСТВА	Каматоносни ставки					Вкупно каматоносни ставки	Некаматоносни ставки	Вкупно
	До 1 месец или варијабилни стапки	Од 1 до 3 месеци	Од 3 месеци до 1 година	Од 1 до 5 години	Над 5 години			
Ефективни странски пари	-	-	-	-	-	-	52.442	52.442
Депозити во странска валута	24.452.396	2.472.810	-	-	-	26.925.206	11.510	26.936.716
Странски хартии од вредност	-	1.668.515	99.017.818	8.952.432	15.558.938	125.197.703	29.734.518	154.932.221
Злато	12.153.649	-	5.073.607	-	-	17.227.256	1.340.194	18.567.450
Специјални права на влечење	171.857	-	-	-	-	171.857	-	171.857
Побарувања од државата	-	-	1.031.338	-	-	1.031.338	4.990.485	6.021.823
Членство кај ММФ	-	-	-	-	-	-	10.748.642	10.748.642
Побарувања од банките	-	15.912	-	-	-	15.912	-	15.912
Побарувања од работењето и останати средства	-	-	-	-	-	-	159.226	159.226
Вкупно средства	36.777.902	4.157.237	105.122.763	8.952.432	15.558.938	170.569.272	47.037.017	217.606.289
ОБВРСКИ								
Готови пари во оптек	-	-	-	-	-	-	43.334.119	43.334.119
Депозити на банки	32.190.348	-	-	-	-	32.190.348	32.879.861	65.070.209
Задолжителни резерви на банките во девизи и задолжителна резерва на штедилниците во денари	16.352.971	-	-	-	-	16.352.971	19.942	16.372.913
Благајнички записи на Народната банка	24.714.930	-	-	-	-	24.714.930	30.883	24.745.813
Депозити на државата	6.000.000	-	-	-	-	6.000.000	31.287.077	37.287.077
Ограничени депозити	-	-	-	-	-	-	260.404	260.404
Обврски кон ММФ	-	-	-	-	-	-	15.739.127	15.739.127
Останати депозити	-	-	-	-	-	-	2.249.892	2.249.892
Останати обврски	-	-	-	-	-	-	561.417	561.417
Вкупно обврски	79.258.249	-	-	-	-	79.258.249	126.362.722	205.620.971
Вкупно каматен ризик	(42.480.347)	4.157.237	105.122.763	8.952.432	15.558.938	91.311.023	(79.325.705)	11.985.318

3. **Управување со финансискиот ризик (прод олжува)**

Д Ризик на ликвидност

Ризикот на ликвидност е ризик од недостаток на ликвидни средства за непречено одвивање на функциите на Народната банка. Основната цел на Народната банка при управувањето со ризикот на ликвидност е објаснета во белешката 1.

Одржување на ликвидноста се обезбедува со пласирање на девизните средства на тековни сметки во странство, во краткорочни депозити и во должнички хартии од вредност за коишто постои длабок и ликвиден секундарен пазар. Народната банка управува со ризикот на ликвидност со определување и одржување ликвидни средства на нивоа соодветни за спроведување на монетарната и девизната политика, вршење навремени и редовни исплати на надворешен долг и тековни и/или капитални расходи со девизна компонента за сметка на државата, како и задоволување на трансакциски потреби при управувањето со девизните резерви. Притоа, согласно со Политиката и Правилата за управување и инвестирање на девизните резерви, управувањето со ликвидносниот ризик е усогласено со најдобрите глобални практики. Следствено, со цел да се оптимизира управувањето со девизните резерви, притоа земајќи ги предвид различните обврски и намени на девизните резерви во различни временски периоди, девизните резерви се распределени во поодделни портфолија: работен капитал (оперативно портфолио), ликвидносно и инвестициско портфолио.

Оперативното портфолио обезбедува ликвидни средства за реализирање на готовинските текови во период од еден месец, а нивото на ликвидносното портфолио се определува динамички, во износ на минималното ниво на оперативното портфолио за следните 12 месеци. Инвестициското портфолио може да има инвестициски период над една година и се управува заради зголемување на повратот на девизните резерви. Вредноста на оперативното и ликвидносното портфолио се предвидува најмалку еднаш годишно, а периодично се преиспитува врз основа на проекцијата на ликвидносните потреби, очекуваните девизни потреби на земјата на среден рок и процената на ранливоста на билансот на плаќање. Максималниот рок на достасување на депозитите во оперативното портфолио е две недели, додека за должничките хартии од вредност максималниот преостанат рок до достасување е до еден месец. Приспособеното времетраење на ликвидносното портфолио е пониско во однос на инвестициското портфолио и се определува во зависност од пазарните услови и прифатливото ниво на каматен ризик. Достапноста на девизната ликвидност не е ограничена на оперативното и ликвидносното портфолио, во услови кога и инвестирањето во должнички хартии од вредност (мерени според објективната вредност преку билансот на успех) во рамките на инвестициското портфолио обезбедува доволна ликвидност преку можност за нивна брза конверзија во парични девизни средства.

Во врска со обврските во домашна валута, Народната банка не е изложена на овој ризик заради нејзиниот карактер на централна банка.

Табелата подолу ги претставува паричните одливи на Народната банка на недериватните финансиски обврски и средства што се чуваат за управување со ризикот на ликвидност според преостанатата договорна достасаност на датумот на Извештајот за финансиската состојба. Износите коишто се прикажани во табелата подолу се договорните недисконтирани парични текови за финансиските обврски и очекуваните датуми на достасување за финансиските средства.

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2020
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

3. Управување со финансискиот ризик (продолжува)

Д Ризик на ликвидност (продолжува)

31 декември 2020	До 1 месец	Од 1 до 3 месеци	Од 3 месеци до 1 година	Од 1 до 5 години	Над 5 години	Вкупно
ОБВРСКИ						
Готови пари во оптек	50.039.944	-	-	-	-	50.039.944
Депозити на банки	49.893.458	-	18.756.837	-	-	68.650.295
Задолжителни резерви на банките во девизи и задолжителна резерва на штедилниците во денари	(4.065)	-	17.403.657	-	-	17.399.592
Благајнички записи на Народната банка	9.994.589	-	-	-	-	9.994.589
Депозити на државата	45.997.961	-	-	-	-	45.997.961
Ограничени депозити	105.883	-	34.936	-	-	140.819
Обврски кон ММФ	15.703.329	-	-	10.211.048	-	25.914.377
Останати депозити	2.484.250	-	-	-	-	2.484.250
Останати обврски	485.794	32.618	38.511	-	-	556.923
Вкупно обврски (датуми на договорно достасување)	174.701.143	32.618	36.233.941	10.211.048	-	221.178.750
Средства што се чуваат за управување со ризикот на (ликвидност (датуми на очекувано достасување))						
	185.891.509	4.320.777	5.674.575	29.929.874	8.562.513	234.379.248
31 декември 2019						
ОБВРСКИ						
Готови пари во оптек	43.334.119	-	-	-	-	43.334.119
Депозити на банки	40.817.631	-	24.252.578	-	-	65.070.209
Задолжителни резерви на банките во девизи и задолжителна резерва на штедилниците во денари	(5.021)	-	16.377.934	-	-	16.372.913
Благајнички записи на Народната банка	24.745.813	-	-	-	-	24.745.813
Депозити на државата	37.287.077	-	-	-	-	37.287.077
Ограничени депозити	199.241	18.701	42.462	-	-	260.404
Обврски кон ММФ	15.739.127	-	-	-	-	15.739.127
Останати депозити	2.249.892	-	-	-	-	2.249.892
Останати обврски	497.756	28.328	35.333	-	-	561.417
Вкупно обврски (датуми на договорно достасување)	164.865.635	47.029	40.708.307	-	-	205.620.971
Средства што се чуваат за управување со ризикот на (ликвидност (датуми на очекувано достасување))						
	182.400.582	1.707.880	8.733.117	9.039.469	15.725.241	217.606.289

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2020
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

3. Управување со финансискиот ризик (прод олжува)

Г Објективна вредност на финансиските средства и обврски

Објективната вредност претставува вредност за која едно средство може да биде заменето (вклучително и негово впаричување) или некоја обврска намирена под нормални комерцијални услови помеѓу заинтересираните страни на датумот на известување.

Разликите помеѓу сметководствената вредност и објективната вредност на оние финансиски средства и обврски коишто не се евидентирани според објективната вредност групирани според класи на финансиски инструменти се прикажани подолу:

	Сметководствена вредност		Објективна вредност	
	2020	2019	2020	2019
Финансиски средства				
<i>Вреднувани по амортизирана набавна вредност</i>				
Ефективни странски пари	3.417.438	52.442	3.417.438	52.442
Депозити во странска валута	26.748.038	26.936.716	26.748.038	26.936.716
Специјални права на влечење	38.773	171.857	38.773	171.857
Побарувања од државата за односите со ММФ	15.005.439	4.990.485	15.005.439	4.990.485
Членство кај ММФ	10.908.938	10.748.642	10.908.938	10.748.642
Побарувања од банките	-	15.912	-	15.912
Побарувања од работењето и останати средства	101.450	159.226	101.450	159.226
Странски должнички хартии од вредност	32.877.476	32.016.260	33.829.336	32.575.935
Хартии од вредност на државата	1.039.318	1.031.338	1.039.318	1.031.338
	90.136.870	76.122.878	91.088.730	76.682.553
<i>Вреднувани по објективна вредност преку извештајот за сеопфатна добивка</i>				
Странски сопственички хартии од вредност	39.119	40.880	39.119	40.880
	39.119	40.880	39.119	40.880

	Сметководствена вредност		Објективна вредност	
	2020	2019	2020	2019
Финансиски обврски				
<i>Вреднувани по амортизирана набавна вредност</i>				
Готови пари во оптек	50.039.944	43.334.119	50.039.944	43.334.119
Депозити на банки	68.650.295	65.070.209	68.650.295	65.070.209
Задолжителна резерва на банките во девизи и задолжителна резерва на штедилниците во денари	17.399.592	16.372.913	17.399.592	16.372.913
Благајнички записи на Народната банка	9.994.589	24.745.813	9.994.589	24.745.813
Денарски депозити на државата	23.532.129	23.673.549	23.532.129	23.673.549
Девизни депозити на државата	22.465.832	13.613.528	22.465.832	13.613.528
Обврски кон ММФ	25.914.377	15.739.127	25.914.377	15.739.127
Останати и ограничени депозити	2.625.069	2.510.296	2.625.069	2.510.296
Останати обврски	556.923	561.417	556.923	561.417
	221.178.750	205.620.971	221.178.750	205.620.971

3. Управување со финансискиот ризик (прод олжува)

Г Објективна вредност на финансиските средства и обврски (прод олжува)

Финансиски средства

Објективната вредност на ефективните странски пари, депозитите во странска валута, специјалните права на влечење, членството кај ММФ и на побарувањата коишто се вреднуваат според методот на амортизирана набавна вредност е приближна на сметководствената вредност поради нивниот краткорочен карактер.

Кредитите дадени на банките се вреднувани според методот на амортизирана набавна вредност, нето од исправката на вредноста. Овие кредити беа одобрени со иста каматна стапка и немаше други слични кредити со слични карактеристики. Поради тоа, објективната вредност е приближна на нивната сметководствена вредност.

Објективната вредност на странските хартии од вредност по амортизирана набавна вредност се одредува врз основа на нивната котирана пазарна цена на датумот на Извештајот за финансиската состојба.

Државните хартии од вредност вклучуваат обврзници издадени од државата за посебни цели – надоместување на побарувањата на Народната банка за дадени селективни кредити. Овие обврзници не котираат на берзата и нема други инструменти со слични карактеристики, заради што раководството на Народната банка оценува дека објективната вредност е приближна на сметководствената вредност.

Како што е објаснето во белешката 17, хартиите од вредност по објективна вредност преку извештајот за сеопфат на добивка се однесуваат на акциите во БИС со вредност од 39.119 илјади МКД (2019 година: 40.880 илјади МКД) и се водат по нивната набавна вредност којашто се смета дека ја одразува нивната објективна вредност. Имајќи ја предвид специфичната улога на БИС, објективната вредност на овие акции е приближна на нивната сметководствена вредност.

Финансиски обврски

Објективната вредност на парите во оптек соодветствува на нивната номинална вредност.

Објективната вредност на депозитите коишто се вреднуваат според методот на амортизирана набавна вредност соодветствува на сметководствената вредност, поради фактот што не постојат инструменти со слични карактеристики.

Објективната вредност на благајничките записи издадени од Народната банка соодветствува на нивната сметководствена вредност, поради нивниот краткорочен карактер.

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2020
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

3. Управување со финансискиот ризик (прод олжува)

Г Објективна вредност на финансиските средства и обврски (прод олжува)

Финансиски обврски (прод олжува)

Поради специфичната улога на ММФ како меѓународна финансиска институција, објективната вредност на обврските врз основа на членството кај ММФ, алокацијата на специјалните права на влечење и обврските врз основа на користени кредити од ММФ, не се разликува од нивната сметководствена вредност.

Хиерархија на објективната вредност

Објективната вредност се определува врз основа на следнава хиерархија:

а) Ниво 1 - Котирана пазарна цена

Финансиски инструменти со котирани пазарни цени за идентични инструменти на активен пазар.

б) Ниво 2 - Техники за вреднување со користење влезни информации (инпути) коишто можат да се следат

Финансиски инструменти со котирани цени за слични инструменти на активен пазар или котирани цени за идентични или слични инструменти за кои не постои активен пазар и финансиски инструменти вреднувани со користење модели каде што можат да се следат сите значајни влезни информации (инпути).

в) Ниво 3 - Техники за вреднување со значајни влезни информации (инпути) коишто не можат да се следат

Финансиски инструменти вреднувани со користење модели каде што не можат да се следат една или повеќе значајни влезни информации (инпути).

Финансиски средства мерени по објективната вредност преку билансот на успех

31 декември 2020	Ниво 1	Ниво 2	Ниво 3	Вкупно
Странски должнички хартии од вредност	123.156.870	-	-	123.156.870
Злато	21.046.389	-	-	21.046.389
Вкупно финансиски средства	144.203.259	-	-	144.203.259

31 декември 2019	Ниво 1	Ниво 2	Ниво 3	Вкупно
Странски должнички хартии од вредност	122.875.081	-	-	122.875.081
Злато	18.567.450	-	-	18.567.450
Вкупно финансиски средства	141.442.531	-	-	141.442.531

4. Значајни сметководствени процени и расудувања при примената на сметководствените политики

Најзначајни области за кои се потребни расудувања, процени и претпоставки се:

Класификација на финансиските средства

Народната банка ја одредува класификацијата на финансиските средства во зависност од деловниот модел и договорните парични текови коишто се очекуваат од нив (види белешка 2Ж).

Народната банка користи процени и расудувања при утврдување на деловниот модел за управување со финансиските средства. Процената не е заснована на еден фактор или една активност, туку ги зема предвид сите релевантни докази достапни на денот на утврдување на деловниот модел. Народната банка користи процени и расудувања за управување со финансиските средства и од аспект на остварувањето на паричните текови. Деловниот модел определува дали паричните текови ќе се остварат од приливите на договорните парични текови, продажба на финансиско средство или и од двете заедно. Последователно, оваа проценка не се извршува врз основа на сценарија за коишто ентитетот не очекува да се случат, како што се сценаријата наречени „најлош случај“ или „стрес-тест“.

Во одлучувањето дали паричните текови ќе се остварат преку наплата на договорните парични текови, неопходно се зема предвид фреквенцијата, вредноста и динамиката на продажбите во претходните периоди, причините за продажба, како и очекувањата за идните продажби. При утврдувањето деловен модел чија цел се исполнува од наплата на договорни парични текови и од продажба на финансиски средства, се зема предвид управувањето со ликвидноста, одржувањето однапред утврден принос од камати или, пак, усогласувањето на рокот на достасаност на финансиските средства со рокот на достасаност на обврските со кои се финансираат тие средства. При утврдувањето на останатите деловни модели, Народната банка е примарно насочена кон информацијата за објективната вредност и ја користи таа информација за оценување на остварувањата на средствата и за донесување одлуки.

Објективна вредност на финансиските инструменти

Народната банка користи интерни техники на вреднување за утврдување на објективната вредност на оние финансиски инструменти коишто не котираат на активните пазари. Овие техники вклучуваат процени и претпоставки коишто пазарните учесници би ги користеле за утврдување на вредноста на инструментот. Народната банка врши проценка на вредноста врз основа на разновидни расположиви фактори, вклучувајќи ги реалните или проценетите пазарни цени и стапки, како што се временската вредност и нестабилноста, пазарните услови и ликвидноста. Проценетите вредности може да се разликуваат од вредноста којашто би била постигната во трансакција на датумот на мерење.

Народната банка ги применува моделите конзистентно од еден период до друг, обезбедувајќи споредливост и континуитет на вреднувањата со текот на времето, но процената на објективната вредност по природа вклучува значителен степен на расудување.

4. **Значајни сметководствени процени и расудувања при примената на сметководствените политики (продолжува)**

Објективна вредност на финансиските инструменти (продолжува)

Во Република Северна Македонија не постои доволно пазарно искуство, стабилност и ликвидност за купување и продажба на побарувања и други финансиски средства или обврски за кои во моментот не се достапни објавени пазарни цени. Народната банка ја проценува севкупната изложеност на ризик и во случаи кога проценува дека вредноста во книгите нема да се реализира, признава намалување на вредноста. Според мислењето на Народната банка, сметководствените вредности на датумот на известување, за средствата коишто не котираат на активен пазар ја претставуваат најточната и најкорисната вредност за известувањето, имајќи ги предвид сегашните пазарни услови (белешка 3Г).

Корисен век на материјалните и нематеријалните средства

Раководството на Народната банка го утврдува проценетиот корисен век и поврзаните трошоци за депрецијација и амортизација на материјалните и нематеријалните средства. Соодветноста на проценетиот корисен век се ревидира еднаш годишно или кога постојат индикации за значителни промени во основните претпоставки, како што се очекуваниот технолошки развој и промените во економските и индустриските фактори (белешка 2К и 2Л).

Актуарски претпоставки во однос на планот со дефинирани користи за вработените

Евентуалните трошоци за банката зависат од остварувањето на идното искуство и особено од промената во дисконтната стапка и зголемување на плаќањата. Други фактори, коишто можат да ја променат вкупната обврска се бројот на вработени, предвремено заминување пред остварување на правото на пензија и бројот на нови вработени (белешка 2Ф и 41).

Исправка на вредноста на финансиските средства

Народната банка ги пресметува очекуваните кредитни загуби за финансиски средства мерени по амортизирана набавна вредност. Определувањето на влезните податоци во моделот за мерење на очекуваните кредитни загуби се опишани во белешката 3А.

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2020
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

5. Нето-расход и за камати

Приход и од камати

Приход и од камата	Држава	Домашни банки	Странски субјекти	Останати субјекти	Вкупно	
					2020	2019
Депозити и тековни сметки во девизи	-	-	32.656	-	32.656	152.592
Хартии од вредност по амортизирана набавна вредност	7.980	-	98.530	-	106.510	178.213
Златни депозити	-	-	5.553	-	5.553	15.419
Обратни репо-транзакции во девизи со примен колатерал во злато	-	-	4.466	-	4.466	-
Обратни репо-транзакции во девизи	-	-	584	-	584	18.971
Останати камати	33	84	-	1	118	3.790
Вкупно 2020	8.013	84	141.789	1	149.887	368.985
Вкупно 2019	31.333	3.769	333.882	1	368.985	

Расход и за камати

Расход и за камата	Држава	Домашни банки	Странски субјекти	Останати субјекти	Вкупно	
					2020	2019
Депозити	9.150	49.317	-	-	58.467	52.177
Благајнички записи на Народната банка	-	268.684	-	-	268.684	578.615
Класични репо-транзакции во девизи	-	-	-	-	-	18.202
Камата на право за долгорочен наем	-	-	-	51	51	66
Останати камати	-	-	69	-	69	-
Вкупно 2020	9.150	318.001	69	51	327.271	649.060
Вкупно 2019	9.125	621.667	18.202	66	649.060	

Ефекти од негативна камата

Ефекти од негативна камата	Домашни банки	Странски субјекти	Вкупно	
			2020	2019
Депозити и тековни сметки во девизи	-	(57.057)	(57.057)	(55.650)
Задолжителна резерва на банките во девизи	93.405	-	93.405	75.429
Класични репо-транзакции во девизи	-	50.274	50.274	60.010
Обратни репо-транзакции во девизи	-	(45.198)	(45.198)	(51.652)
Класични репо-транзакции во девизи со даден колатерал во злато	-	3.611	3.611	-
Примени депозити од банките во девизи	346	-	346	-
Вкупно 2020	93.751	(48.370)	45.381	28.137
Вкупно 2019	75.429	(47.292)	28.137	

6. **Нето-приход и од провизии**

Приход и од провизии

	2020	2019
Провизии од домашните банки за долговен промет на сметка	139.679	140.032
Провизии од снабдување на банките со готовина	59.978	86.867
Провизии врз основа на порамнување на плаќањата (МИПС)	30.556	35.401
Провизии од девизно работење со јавен сектор	21.349	26.239
Останати провизии	20.884	25.673
Вкупно	272.446	314.212

Висината на провизиите што ги наплатува Народната банка се регулирани со Одлуката за единствената тарифа за надоместоци за услугите што ги врши Народната банка, којашто ја донесува Советот на Народната банка, како и со поединечни договори склучени со одредени државни органи.

Во периодот март - јуни 2020 година Народната банка го укина надоместокот којшто се пресметува за подигање и враќање на готовината како мерка за превенција и заштита на здравјето на населението во државата во услови на ширење на вирусната инфекција ковид-19. Надоместокот за враќање и подигање готовина повторно се воведе во јули 2020 година, имајќи го предвид фактот дека банките постепено започнаа да се враќаат кон редовниот режим на работење.

Приходите врз основа на провизии за долговен промет на сметка, од снабдување на банките со готови пари и порамнување на плаќањата преку МИПС⁸ се однесуваат на услугите коишто Народната банка ги врши за домашните банки и за другите иматели на сметки во МИПС.

Провизиите од девизно работење со јавен сектор се однесуваат на приходите остварени од продажба на девизи на државни органи, како и од вршење работи за државата во платниот промет со странство.

Од мај 2020 година времено се укина и надоместокот кој Народната банка го наплатува од физички лица за увид во состојбата на податоци од Кредитниот регистар за изложеноста на кредитен ризик на правните и физичките лица кон банките и штедилниците.

Расход и за провизии

	2020	2019
Провизии за услуги од странски банки	11.446	18.158
Провизии за депозитари на хартии од вредност	10.134	9.497
Провизии врз основа на трансакции со фјучерси	1.695	1.104
Останати провизии	430	25
Вкупно	23.705	28.784

Провизиите платени на странски банки се однесуваат на услугите за одржување на сметките на Народната банка, извршените трансакции со депозитите на Народната банка и други трансакции во девизи и тие зависат од тарифите на странските банки и видот на услугите.

⁸ МИПС – Македонски интербанкарски платен систем, сопственост на Народната банка.

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2020
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

6. Нето-приход и од провизии

Расход и од провизии (продолжува)

Најголемиот дел од расходите за провизии, во 2020 година се однесуваат на трошоците за услуги од странски банки за купување странски ефективни средства за плаќање и работи со хартиите од вредност коишто Народната банка им ги плаќа на депозитарите и странските банки. Во расходите за провизии за услуги од странски банки во 2019 година, се вклучени и трошоците за услуги од Светската банка – РАМП⁹.

7. Нето нереализирани курсни и ценовни промени

	2020	2019
Нереализирани позитивни курсни разлики	3.218.115	2.445.048
Нереализирани негативни курсни разлики	(4.267.707)	(2.549.921)
Нереализирани негативни курсни разлики кои паѓаат на товар на финансискиот резултат	(52.703)	-
Нереализирани позитивни курсни и ценовни промени од злато	26.085.177	14.847.807
Нереализирани негативни курсни и ценовни промени од злато	(23.580.280)	(11.601.720)
Вкупно	1.402.602	3.141.214

8. Нето-приход и од хартии од вредност по објективна вредност преку билансот на успех и дериватни финансиски инструменти

	2020	2019
Реализирани добивки од хартии од вредност по објективна вредност преку билансот на успех	169.309	92.407
Реализирани загуби од хартии од вредност по објективна вредност преку билансот на успех	(471.388)	(134.731)
Нереализирани позитивни ценовни промени од хартии од вредност по објективна вредност преку билансот на успех	53.107	98.500
Нереализирани негативни ценовни промени од хартии од вредност по објективна вредност преку билансот на успех	(1.175.215)	(1.399.080)
Приходи од камати од хартии од вредност по објективна вредност преку билансот на успех	1.539.874	1.534.925
Вкупно нето-приходи од хартии од вредност по објективна вредност преку билансот на успех	115.687	192.021
Реализирани добивки од фјучерс-трансакции	26.439	29.983
Реализирани загуби од фјучерс-трансакции	(18.244)	(40.411)
Вкупно нето-приход и/расход и од дериватни финансиски инструменти	8.195	(10.428)
Вкупно нето-приходи од хартии од вредност по објективна вредност преку билансот на успех и дериватни финансиски инструменти	123.882	181.593

⁹ Во јуни 2014 година, Народната банка пристапи кон РАМП – Советодавна програма за управување со девизните резерви (Reserve Advisory Management Program) од страна на Светската банка. Почнувајќи од 1 октомври 2019 година, Народната банка има промени во програмата за соработка со Светската банка, при што не е вклучено управување со дел од портфолиото на девизните резерви.

8. Нето-приход и од хартии од вредност по објективна вредност преку билансот на успех и дериватни финансиски инструменти (прод олжува)

Во вкупните нето-приходи од хартии од вредност по објективна вредност преку билансот на успех и дериватни финансиски инструменти за 2019 година се вклучени и нето-приходите остварени како резултат од спроведувањето на РАМП програмата со Светската банка коишто изнесуваа 22.031 илјада МКД.

9. Нето реализирани курсни и ценовни промени

	2020	2019
Реализирани позитивни курсни разлики од арбитражи со странски банки, нето	418.368	383.430
Реализирани позитивни курсни и ценовни разлики врз останати основи, нето	167.959	122.227
Вкупно	586.327	505.657

Реализираните позитивни курсни разлики од арбитражи со странски банки и реализираните позитивни курсни и ценовни разлики врз останати основи, нето, се врз основа на купопродажба на девизи со странски банки, купопродажба на девизи со домашните банки, купопродажба на злато со странски банки, како и од разликата помеѓу средниот и продажниот курс при продажба на девизи на државните органи за извршување девизни плаќања кон странство.

10. Приход и од дивиденди

	2020	2019
Приходи од дивиденди од вложувања во БИС	-	7.944
Вкупно	-	7.944

Во текот на 2020 година, Народната банка не оствари приходи од дивиденди од вложувањата во БИС. Поради состојбата на глобално ниво со вирусната инфекција (ковид-19), од страна на Одборот на директори на БИС е донесена одлука од остварената добивка на банката за 2019 година да не се распределува дивиденда, а целокупниот износ да биде распределен во резервите на банката.

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2020
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

11. Останати приходи

	2020	2019
Приходи од автоматско зајмење хартии од вредност	9.792	6.338
Приходи од надоместок (ројалти) за ковани пари за колекционерски цели	842	940
Приходи од продажба на ковани пари за колекционерски цели	311	462
Приходи врз други основи	19.387	21.286
Вкупно	30.332	29.026

12. Расходи за вработените

	2020	2019
Плати и персонален данок	314.873	302.385
Придонеси за пензиско осигурување	82.221	76.752
Задолжителни придонеси	40.236	37.959
Останати трошоци	12.881	11.269
Вкупно	450.211	428.365

Трошоците за плати за клучното раководство на Народната банка за 2020 година изнесуваат 14.457 илјади МКД (2019 година: 14.911 илјади МКД) и се вклучени во расходи за вработените. Расходите за вработените се однесуваат на краткорочни користи за вработените.

13. Останати расходи

	2020	2019
Трошоци поврзани со изработка на банкноти и монети	67.904	98.054
Трошоци за примени услуги	69.628	67.254
Материјални трошоци	20.714	20.870
Други административни трошоци	3.830	17.022
Трошоци за ковани пари за колекционерски цели	376	1.127
Расходи врз други основи	1.053	977
Вкупно	163.505	205.304

Трошоците поврзани со изработката на банкноти и монети се однесуваат главно на набавените банкноти и монети, како и на материјалите за ковање монети (рондели). Печатењето банкноти и ковањето монети го вршат домашни или надворешни производители, додека ковањето монети од набавените рондели го врши Народната банка. Народната банка применува политика на разграничување на трошоците поврзани со изработката на банкноти и монети во зависност од нивната трајност, и тоа во период од две до четири години.

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА**Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2020**
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)**14. Посебна резерва и исправка на вредноста и оштетување/Ослободување на исправка на вредноста**

	Белешка	2020	2019
Издвоена исправка на вредноста на странски хартии од вредност	17	12.214	213
(Ослободена) исправка на вредноста на странски хартии од вредност	17	(3.163)	(3.625)
Издвоена нето-исправка на вредноста на побарувања од надомести и провизии	29	922	344
Издвоена исправка на вредноста на побарувања од камати	29	52	-
Издвоена исправка на вредноста на орочени депозити	16	53	49
(Ослободена) исправка на вредноста на орочени депозити	16	(50)	(333)
Издвоена нето-исправка на вредноста на побарувања од работењето	29	41	320
Издвоени посебни резерви во врска со судски постапки со правни лица	40	247	-
(Ослободена) исправка на вредноста на други побарувања	25	-	(3.000)
Вкупно издвоена посебна резерва и исправка на вредноста/(ослободена) исправка на вредноста		10.316	(6.032)

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2020
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

15. Ефективни странски пари

	2020	2019
Евра	2.729.688	21.476
Американски долари	665.525	17.897
Британски фунти	5.903	1.774
Австралиски долари	4.182	1.527
Останати валути	12.140	9.768
Вкупно	3.417.438	52.442

Ефективните странски пари вклучуваат готовина и чекови во странска валута. Ефективните странски пари се вклучени во паричните еквиваленти за потребите на Извештајот за паричните текови (белешка 43).

16. Депозити во странска валута

	2020	2019
Девизни депозити по видување	21.974.994	21.950.219
Орочени девизни депозити во странски банки	4.773.044	4.986.497
Вклучено во парите и паричните еквиваленти (белешка 43)	26.748.038	26.936.716
Вкупно	26.748.038	26.936.716

Орочените депозити во странски банки вклучуваат пресметана камата во износ од 743 илјади МКД (31 декември 2019 година: 13.408 илјади МКД).

На 31 декември 2020 година, состојбата на исправката на вредноста на орочените депозити изнесува 53 илјади МКД (31 декември 2019 година: 49 илјади МКД). Движењето на исправката на вредноста на орочените депозити е прикажано во табелата подолу:

	Белешка	2020	2019
Состојба на 1 јануари		49	333
Зголемување на исправката на вредноста на орочени депозити во странска валута	14	53	49
(Ослободување) на исправката на вредноста на орочени депозити во странска валута	14	(50)	(333)
Ефект од пресметани курсни разлики		1	-
Состојба на 31 декември		53	49

Депозитите носат камата по каматни стапки на годишно ниво, коишто зависат од валутата на депозитот и за соодветните вложувања во текот на 2020 и 2019 година изнесуваат:

16. Депозити во странска валута (прод олжува)

Вид на каматната стапка	2020	2019
- депозити преку ноќ во САД-долари	0,29%	2,14%
- евро-депозити преку ноќ	-0,505%	-0,45%
- орочени депозити во САД-долари	1,35%	2,34%
- орочени евро-депозити	-	0,06%
- орочени евро-депозити - РАМП	-	-0,5%

Депозити во странска валута според видот на субјектот

	2020	2019
Централни банки	24.906.395	19.050.435
Странски деловни банки	1.839.695	7.884.272
Меѓународни финансиски институции	1.948	2.009
Вкупно	26.748.038	26.936.716

Депозити во странска валута според географската локација

	2020	2019
Европа	20.145.467	20.843.036
Северна Америка	4.766.695	2.475.858
Азија	1.835.876	3.617.822
Вкупно	26.748.038	26.936.716

17. Странски хартии од вредност

Народната банка има вложувања во странски должнички хартии од вредност и странски сопственички хартии од вредност. Вложувањата во странски должнички хартии од вредност се класификувани како хартии од вредност по објективна вредност преку билансот на успех и хартии од вредност по амортизирана набавна вредност.

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА**Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2020**
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)**17. Странски хартии од вредност (продолжува)**

	2020	2019
Обврзници	96.297.936	96.364.178
Дисконтни записи	20.552.684	-
Комерцијални записи	3.706.480	17.301.424
Сертификати за депозит	2.599.770	9.209.479
Должнички хартии од вредност по објективна вредност преку билансот на успех	123.156.870	122.875.081
Обврзници	32.877.476	32.016.260
Должнички хартии од вредност по амортизирана набавна вредност	32.877.476	32.016.260
Сопственички хартии од вредност, некотирани	39.119	40.880
Сопственички хартии од вредност по објективна вредност преку извештајот за сеопфатна добивка	39.119	40.880
Вкупно	156.073.465	154.932.221
Тековни	128.007.846	130.379.971
Нетековни	28.065.619	24.552.250

Портфолиото на хартиите од вредност по објективна вредност преку билансот на успех го сочинуваат висококвалитетни должнички хартии од вредност. Вложувањата во хартии од вредност по објективна вредност преку билансот на успех се усогласуваат со објективната вредност и носат фиксни купонски камати со стапка помеѓу 0% и 6% годишно (2019 година: помеѓу 0% и 6% годишно). Странските хартии од вредност по објективна вредност преку билансот на успех вклучуваат пресметана камата во износ од 635.686 илјади МКД (2019 година: 869.699 илјади МКД).

Хартиите од вредност по амортизирана набавна вредност носат фиксни приходи со каматна стапка помеѓу 0,2% и 5,5% годишно (2019 година: со каматна стапка помеѓу 0,2% и 5,5% годишно). Странските хартии од вредност по амортизирана набавна вредност вклучуваат пресметана камата во износ од 255.365 илјади МКД (2019 година: 268.430 илјади МКД).

На 31 декември 2020 година, состојбата на исправката на вредност на хартии од вредност по амортизирана набавна вредност изнесува 16.792 илјади МКД (31 декември 2019 година: 7.714 илјади). Движењето на исправката на вредноста на хартиите од вредност по амортизирана набавна вредност е прикажано во табелата подолу:

17. Странски хартии од вредност (продолжува)

	Белешка	2020	2019
Состојба на 1 јануари		7.714	11.121
Зголемување на исправката на вредноста на хартии од вредност по амортизирана набавна вредност	14	12.214	213
(Ослободување) на исправката на вредноста на хартии од вредност по амортизирана набавна вредност	14	(3.163)	(3.625)
Ефект од пресметани курсни разлики		27	5
Состојба на 31 декември		16.792	7.714

Сопственичките хартии од вредност се состојат од 430 обични акции од БИС, чијашто номинална вредност изнесува 5.000 СПВ по акција (платливи 25% од нивната номинална вредност). Акциите од БИС претставуваат сопственички инструменти коишто не котираат на пазарот и чијашто објективна вредност не може да биде реално утврдена и поради тоа се прикажуваат по набавната вредност. На овој начин се смета дека нивната набавна вредност ја одразува нивната објективна вредност.

18. Дериватни инструменти

Во 2019 година Народната банка склучуваше трансакции со дериватни финансиски инструменти – фјучерс-договори на каматна стапка и фјучерс-договори на обврзница во рамките на портфолиото управувано од Светската банка, како и во рамките на сопственото портфолио, додека во периодот јануари-март 2020 година Народната банка склучуваше трансакции со дериватни финансиски инструменти во рамките на сопственото портфолио. На 31 декември 2020 година Народната банка нема отворени фјучерс-позиции.

Добивките и загубите од промената на објективната вредност на трансакциите со фјучерси се признати во билансот на успех (белешка 8).

19. Злато

	2020	2019
Златни депозити по видување	17.692.169	1.300.634
Орочени златни депозити	3.315.887	17.233.046
Злато во трезорот на Народната банка	38.333	33.770
Вкупно	21.046.389	18.567.450
Тековни	21.046.389	18.567.450

Вкупните златни резерви на Народната банка, заклучно со 31 декември 2020 година, изнесуваат 221.521,1497 унци (2019 година: 221.786,4357 унци) со објективна вредност од 1.891,10 САД-долари (95.000 МКД) за унца (2019 година: 1.523,00 САД-долари или 83.692 МКД за унца).

19. Злато (продолжува)

Каматните стапки на орочените златни депозити во 2020 се движеле во интервал од 0,01% до 0,11% годишно за златните депозити засновани врз цената на златото во САД-долари (2019 година: со каматна стапка помеѓу 0,01% и 0,20% на годишно ниво). На 31 декември 2020 година орочените златни депозити ја вклучуваат пресметаната камата во износ од 1.885 илјади МКД (2019 година: 5.790 илјади МКД).

20. Специјални права на влечење

Народната банка има тековна сметка кај ММФ деноминирана во СПВ, којашто се употребува за обработка и порамнување на сите трансакции со ММФ. На 31 декември 2020 година специјалните права на влечење изнесуваат 38.773 илјади МКД (2019 година: 171.857 илјади МКД).

Оваа тековна сметка носи камата во висина на таканаречената базична стапка на ММФ. Во текот на 2020 година, базичната стапка се движеше помеѓу 0,050% и 0,750%, годишно (2019 година: помеѓу 0,740% и 1,153%, годишно). Специјалните права на влечење се вклучени во паричните еквиваленти за потребите на Извештајот за паричните текови (белешка 43).

21. Побарувања од државата за односителите со ММФ

	2020	2019
Побарување врз основа на користење средства од кредитната линија РФИ ¹⁰ (белешка 38б)	10.229.836	-
Побарување поврзано со општата и специјалната нето кумулативна алокација	4.165.801	4.353.244
Побарување поврзано со обврската врз основа на наследена алокација на СПВ	609.802	637.241
Вкупно	15.005.439	4.990.485
Тековни	15.005.439	4.990.485

Противставката на овие активни билансни позиции е обврската кон ММФ врз основа на алокација на СПВ и користени кредити од ММФ, во име и за сметка на државата (белешки 38а и 38б).

¹⁰ Инструмент за брзо финансирање (Rapid Financial Instrument) - РФИ.

22. Хартии од вредност на државата

	2020	2019
Хартии од вредност по амортизирана набавна вредност		
Обврзница за селективни кредити	1.039.318	1.031.338
Вкупно	1.039.318	1.031.338
Тековни	1.039.318	1.031.338

Обврзницата за селективни кредити којашто се чуваше до достасување претставува хартија од вредност издадена во име и за сметка на државата, врз основа на одредбите на Законот за реконструкција и санација на дел од банките во Република Македонија од 1995 година.

Обврзницата за селективните кредити достаса за плаќање во април 2020 година, но како резултат на бројните мерки преземени од државата за одржување на Буџетот на Република Северна Македонија во настанатата вонредна состојба, рокот за отплата на обврзницата беше пролонгиран за една година и новиот рок на достасување е 1 април 2021 година¹¹. Номиналната вредност на обврзницата изнесува 1.039.318 илјади МКД и таа не носеше камата. Обврзницата беше вреднувана по амортизирана набавна вредност и се амортизираше до датумот на достасување на обврзницата, односно 1 април 2020 година.

23. Членство кај ММФ

Во согласност со Статутот на ММФ, којшто е ратификуван од Собранието, како и во согласност со Законот за правно наследство на Република Македонија на членството во Меѓународниот монетарен фонд, Народната банка делува како фискален агент на Република Северна Македонија и истовремено настапува како депозитар на ММФ во Република Северна Македонија. Во тоа својство, Народната банка води евиденција на квотата на Република Северна Македонија за членството во ММФ, како и на сметката бр. 1 и сметката бр. 2.

На крајот на 2020 година, квотата на Република Северна Македонија за членство во ММФ изнесува 10.881.508 илјади МКД, сметката бр. 1 изнесува 27.272 илјади МКД и сметката бр. 2 изнесува 158 илјади МКД (2019 година: 10.721.616 илјади МКД, 26.871 илјада МКД и 155 илјади МКД, соодветно, за трите позиции). Промените се резултат на извршеното вреднување на овие позиции со курс на СПВ од 30 април 2020 година според финансиската година на ММФ (белешка 38в).

¹¹ Согласно „Уредбата со законска сила за примена на Законот за санација и реконструирање на дел од банките во Република Македонија за време на вонредна состојба“ бр. 44-2598/1 од 27 март 2020 година, „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 82 од 27 март 2020 година.

24. Кредити дадени на банките

	2020	2019
Долгорочни кредити од конверзијата на селективните кредити во 1996 година	-	15.912
Вкупно	-	15.912
Тековни	-	15.912

Побарувањата врз основа на долгорочни кредити беа настанати со реструктурирање на таканаречените селективни кредити на Народната банка коишто се користеле за рефинансирање главно на земјоделските кредити на банките во поранешна Југославија¹². Побарувањата од домашните банки врз основа на кредитите од примарна емисија (конвертирани во 1996 година) во износ од 15.912 илјади МКД достасаа и се наплатија на 31 март 2020 година. Кредитите носеа годишна камата од 1,5%, којашто достасуваше за плаќање полугодишно.

25. Други побарувања

	2020	2019
Побарување од банка во стечај	730.039	730.039
Достасани аукциски депозити	5.268	5.268
Вкупно	735.307	735.307
Исправка на вредноста	(735.307)	(735.307)
Вкупно	-	-

Во јануари 2004 година, Народната банка исплати 1.018.258 илјади МКД кон странски банки врз основа на гаранции за позајмувања на една македонска банка од странски банки, дадени врз основа на Одлуката за критериумите и условите за употреба на дел од девизните резерви врз основа на гаранции за позајмувања на македонски банки од странски банки, којашто престана да важи од март 2003 година. Народната банка создаде побарување од домашната банка. Врз банката беше покрената стечајна постапка во текот на март 2004 година. Народната банка имаше побарувања врз основа на дадени гаранции од банката во стечај на износ од 1.034.569 илјади МКД. Народната банка изврши целосна исправка на вредноста на побарувањата од банката во стечај.

Во периодот од 2010 година до 2019 година, Народната банка наплати дел од побарувањата во вкупен износ од 231.234 илјади МКД, врз основа на добиено решение за авансна распределба од стечајната маса на домашната банка во стечај и од стечајната маса на еден должник на домашната банка во стечај. Во периодот од 2015 година до 2019 година, Народната банка презеде средства врз основа на ненаплатени побарувања (дел од градежни објекти и дел од опрема) во вкупен износ од 73.296 илјади МКД, од коишто во 2019 година е преземен дел од деловен простор во износ од 10.951 илјада МКД.

¹² Поранешна Југославија – Социјалистичка Федеративна Република Југославија.

25. Други побарувања (продолжува)

Во 2019 година, Народната банка наплати дел од побарувањето во износ од 3.000 илјади МКД (белешка 14). Во 2020 година немаше ниту наплата на дел од побарувањата, ниту преземени средства врз основа на ненаплатените побарувања.

Достасаните ненаплатени побарувања од банките се однесуваат на аукциските депозити на една банка коишто не беа вратени на време. Во 1999 година започна стечајна постапка против оваа банка, којашто сè уште е во тек. Народната банка во целост ги резервира побарувањата од банката во стечај.

Движењето на исправката на вредноста на другите побарувања е прикажано во табелата подолу:

	2020	2019
Состојба на 1 јануари	735.307	749.258
(Ослободување) на исправката на вредноста на други побарувања (белешка 14)	-	(3.000)
(Ослободување) на исправката на вредноста на други побарувања врз основа на преземени средства	-	(10.951)
Состојба на 31 декември	735.307	735.307

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2020
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

26. Недвижности и опрема

	Земјиште и згради	Мебел, опрема и возила	Уметни чки дела	Струч на литер атура	Инвести ции во тек	Вкупно средства за деловни цели	Средства за рекреати вни цели	Вкупно
Состојба на 1 јануари 2019 г.								
Набавна вредност	809.128	563.924	64.252	4.254	368.385	1.809.943	34.456	1.844.399
Акумулирана деpreciјација	(421.435)	(488.016)	-	-	-	(909.451)	(21.029)	(930.480)
Состојба на 1 јануари 2019 г., сегашна вредност								
Ефект од примена на МСФИ 16 Наеми	4.554	-	-	-	-	4.554	-	4.554
Состојба на 1 јануари 2019 г., сегашна вредност								
Зголемувања на средствата во текот на годината	392.247	75.908	64.252	4.254	368.385	905.046	13.427	918.473
- набавна вредност	147	15.748	-	590	135.611	152.096	-	152.096
Намалување на средствата	-	(7.113)	-	-	-	(7.113)	-	(7.113)
- набавна вредност	-	(7.113)	-	-	-	(7.113)	-	(7.113)
- акумулирана деpreciјација	-	7.071	-	-	-	7.071	-	7.071
Трансфери	-	-	-	-	-	-	-	-
- набавна вредност	184	182	-	9	(83)	292	(292)	-
- акумулирана деpreciјација	(184)	(108)	-	-	-	(292)	292	-
Депрецијација за годината	(27.248)	(31.483)	-	-	-	(58.731)	(638)	(59.369)
Состојба на 31 декември 2019 г.								
365.146	60.205	64.252	4.853	503.913	998.369	12.789	1.011.158	
Состојба на 31 декември 2019 г.								
Набавна вредност	814.013	572.741	64.252	4.853	503.913	1.959.772	34.164	1.993.936
Акумулирана деpreciјација	(448.867)	(512.536)	-	-	-	(961.403)	(21.375)	(982.778)
Сегашна вредност								
365.146	60.205	64.252	4.853	503.913	998.369	12.789	1.011.158	

Во позицијата земјиште и згради е извршено прилагодување на почетната состојба на 1 јануари 2019 година, поради примена на МСФИ 16 Наеми, при што за договорите коишто имаат карактеристики на оперативен наем е призната преостанатата вредност на неисплатените месечни закупнини кон закуподавачот, како средство со право на користење.

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2020
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

26. **Недвижности и опрема (продолжува)**

	Земјиште и згради	Мебел, опрема и возила	Умет- нички дела	Струч- на лиге- ратура	Инвести- ции во тек	Вкупно средства за деловни цели	Средства за рекреатив- ни цели	Вкупно
Состојба на 1 јануари 2020 г.								
Набавна вредност	814.013	572.741	64.252	4.853	503.913	1.959.772	34.164	1.993.936
Акумулирана деpreciјација	(448.867)	(512.536)	-	-	-	(961.403)	(21.375)	(982.778)
Состојба на 1 јануари 2020 г., сегашна вредност								
Зголемувања на средствата во текот на годината								
- набавна вредност	-	11.747	109	51	304.816	316.723	-	316.723
Намалување на средствата								
- набавна вредност	-	(21.126)	-	-	-	(21.126)	(15)	(21.141)
- акумулирана деpreciјација	-	21.124	-	-	-	21.124	15	21.139
Депрецијација за годината	(25.860)	(28.700)	-	-	-	(54.560)	(641)	(55.201)
Состојба на 31 декември 2020 г.								
Состојба на 31 декември 2020 г.								
Набавна вредност	814.013	563.362	64.361	4.904	808.729	2.255.369	34.149	2.289.518
Акумулирана деpreciјација	(474.727)	(520.112)	-	-	-	(994.839)	(22.001)	(1.016.840)
Сегашна вредност								
	339.286	43.250	64.361	4.904	808.729	1.260.530	12.148	1.272.678

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2020
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

26. Нед вижности и опрема (прод олжува)

Основните средства за рекреативни цели вклучуваат згради и други основни средства во рамките на тие згради.

Како дел од реформите на платниот систем, во 2001 година Народната банка ја презеде функцијата за снабдување со готовина од поранешниот Завод за платен промет (ЗПП), како и дел од зградите, опремата и мебелот на ЗПП поврзани со таа функција во десет градови во државата. Овие основни средства ѝ беа дадени во владение на Народната банка, но сопственоста сè уште не е префрлена и следствено, средствата не се евидентирани во деловните книги на Народната банка.

Во 2013 година, со одлука на Владата, на Народната банка ѝ е дадено право на трајно користење на градежно земјиште во сопственост на Република Северна Македонија, за изградба на нов деловен објект. Земјиштето не е евидентирано во книгите на Народната банка. Во текот на 2020 година, Народната банка има вложувања во инвестиции во тек во износ од 304.781 илјада МКД (2019 година: 135.552 илјади МКД), поврзано со изградбата на новиот деловен објект (белешка 44б).

Во текот на 2020 и 2019 година, Народната банка нема оптоварувања врз недвижностите и опремата.

27. Нематеријални средства

	2020	2019
Состојба на 1 јануари		
Набавна вредност	244.716	237.641
Инвестиции во тек	5.488	5.551
Акумулирана амортизација	(227.739)	(213.271)
Сегашна вредност	22.465	29.921
Зголемувања на средствата во текот на годината		
- набавна вредност	21.150	7.012
- трансфер од инвестиции во тек	-	63
Намалување на средствата во текот на годината		
- набавна вредност	(3.387)	-
- акумулирана амортизација	3.387	-
Амортизација за годината	(15.425)	(14.468)
Инвестиции во тек	615	(63)
Состојба на 31 декември	28.805	22.465
Состојба на 31 декември		
Набавна вредност	262.479	244.716
Инвестиции во тек	6.103	5.488
Акумулирана амортизација	(239.777)	(227.739)
Сегашна вредност	28.805	22.465

28. Ковани пари од благородни метали

На 31 декември 2020 година состојбата на кованите пари од благородни метали изнесува 5.436 илјади МКД (2019 година: 5.235 илјади МКД).

Кованите пари од благородни метали ги вклучуваат пригодните ковани пари и кованите пари за колекционерски цели.

Пригодните ковани пари се златници и сребреници коишто врз основа на одлука на Владата се произведени за да се одбележат јубилеи значајни за државата.

На 31 декември 2020 година, Народната банка располагаше со вкупно 173 златници и 26 сребреници (31 декември 2019 година: 173 златници и 26 сребреници).

Согласно со Законот за Народната банка, од јуни 2014 година Народната банка започна со активноста продажба на ковани пари за колекционерски цели, коишто се истовремено и средство за плаќање. Народната банка ги набавува кованите пари за колекционерски цели од добавувач којшто го организира нивното дизајнирање, ковање, промоција, продажба и дистрибуција.

Народната банка набавува количина од изданието на ковани пари за колекционерски цели за продажба и дистрибуција на територијата на Република Северна Македонија. Во 2016 година Народната банка започна со продажба на ковани пари за колекционерски цели и преку комисионо работење.

На 31 декември 2020 година, Народната банка располагаше со залиха од 306 парчиња ковани пари за колекционерски цели (31 декември 2019 година: 400 парчиња). Приходите од продажба на кованите пари за колекционерски цели се прикажани во белешката 11.

29. Побарувања од работењето

Побарувањата од работењето ги сочинуваат побарувањата врз основа на надоместоци и провизии за услуги извршени од страна на Народната банка, побарувањата за одржувањето на Комплексот банки и останатите побарувања:

	2020	2019
Надоместоци и провизии	33.282	40.816
Побарувања за одржување на Комплексот банки	2.044	2.128
Останати побарувања	406.961	405.941
Исправка на вредноста на останатите побарувања	(406.961)	(405.941)
Вкупно	35.326	42.944

Движењето на исправката на вредноста на останатите побарувања е прикажано во продолжение:

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА**Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2020**
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)**29. Побарувања од работењето (продолжува)**

	2020	2019
Состојба на 1 јануари	405.941	405.274
Зголемување на исправката на вредноста на побарувањата од работењето (белешка 14)	41	320
Зголемување на исправката на вредноста за побарувањата од надомести и провизии (белешка 14)	922	344
Зголемување на исправката на вредноста за побарувањата од камати (белешка 14)	52	-
Зголемување на сомнителните и спорните побарувања	5	3
Состојба на 31 декември	406.961	405.941

30. Останати средства

	2020	2019
Дадени аванси	65.739	115.614
Пресметани трошоци за печатење пари	133.508	84.420
Канцелариски и други материјали	11.348	10.076
Останати пресметани трошоци	4.362	4.366
Средства врз други основи	385	668
Преземени средства врз основа на ненаплатени побарувања	55.848	55.848
Оштетување на преземени средства врз основа на ненаплатени побарувања	(55.848)	(55.848)
Вкупно	215.342	215.144
Тековни	203.994	205.068
Нетековни	11.348	10.076

Дадените аванси се однесуваат на платените аванси во согласност со договорите поврзани со новиот деловен објект.

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2020
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

31. Готови пари во оптек

Готовите пари во оптек изнесуваат:

МКД	Номинална вредност	2020		2019	
		Парчиња	Вредност во илјад и МКД	Парчиња	Вредност во илјад и МКД
Готови пари во оптек (законско средство за плаќање)					
	100	15.466.369	1.546.637	15.666.078	1.566.608
	200	2.281.641	456.328	1.394.597	278.919
Книжни банкноти	500	12.820.252	6.410.126	9.482.457	4.741.229
	1000	21.850.594	21.850.594	21.361.053	21.361.053
	2000	8.924.758	17.849.516	6.748.268	13.496.536
Вкупно книжни банкноти			48.113.201		41.444.345
Банкноти од полимер	10	24.374.586	243.746	22.505.566	225.056
	50	5.347.367	267.368	5.077.438	253.872
Вкупно банкноти од полимер			511.114		478.928
	1	110.399.232	110.399	108.453.279	108.453
	2	78.202.945	156.406	71.591.888	143.184
Монети	5	42.170.684	210.854	39.554.776	197.774
	10	34.334.824	343.348	34.988.737	349.887
	50	5.798.903	289.945	6.108.264	305.413
Вкупно монети			1.110.952		1.104.711
Вкупно готови пари во оптек (законско средство за плаќање)			49.735.267		43.027.984
Готови пари во оптек – ковани пари за колекционерски цели					
	10	90.902	909	82.280	823
	100	96.576	9.658	96.484	9.648
Монети	1000	557	557	557	557
	2000	45	90	25	50
Вкупно готови пари во оптек – ковани пари за колекционерски цели			11.214		11.078
Готови пари во оптек коишто не се законско средство за плаќање					
Монети	0,5	4.333.792	2.167	4.311.792	2.156
Книжни банкноти	10	16.938.061	169.381	16.952.205	169.522
Книжни банкноти	50	2.255.406	112.770	2.258.083	112.904
Книжни банкноти	5000	1.829	9.145	2.095	10.475
Вкупно готови пари во оптек коишто не се законско средство за плаќање			293.463		295.057
Вкупно готови пари во оптек			50.039.944		43.334.119

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2020
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

32. Депозити на банки

	2020	2019
Депозити на банките во МКД	19.164.505	32.879.842
Расположливи депозити на банките во МКД кај Народната банка	45.296.013	29.599.019
Депозити на банките во странска валута – МИПС ЕУР	3.758.053	2.591.348
Депозити на банките во странска валута	431.724	-
Вкупно	68.650.295	65.070.209
Тековни	68.650.295	65.070.209

Обврските врз основа на депозитите кон банките во МКД ги одразуваат состојбите на сметките на банките кај Народната банка за порамнување на платните трансакции. Средствата на сметките на банките се вклучуваат во исполнувањето на задолжителната резерва во денари на банките.

Домашните банки и филијалите на странски банки имаат право на пласирање средства во расположливи депозити кај Народната банка. Роковите на достасување на депозитите се еден работен ден (преку ноќ) и седум дена, без можност за предвремено повлекување, делумно или целосно.

Каматната стапка на расположливите депозити преку ноќ во текот на 2020 година изнесуваше 0,15% на годишно ниво (2019 година: 0,15% на годишно ниво), додека, пак, каматната стапка на расположливите депозити до седум дена во текот на 2020 година изнесуваше 0,3% на годишно ниво (2019 година: 0,3% на годишно ниво). Расположливите депозити до седум дена ја вклучуваат пресметаната камата во износ од 13 илјади МКД (2019 година: 20 илјади МКД).

За целите на порамнување на домашните банки, Народната банка има отворени сметки во евра во МИПС, за поврзување со евросистемот за плаќање TARGET 2.

Во август 2020 година се реактивира можноста за домашните банки преку аукции да пласираат девизни депозити кај Народната банка. На 31 декември 2020 година, банките имаат пласирано депозити во странска валута со рочност од еден месец. Каматната стапка на пласираните депозити во странска валута во текот на 2020 година изнесуваше -0,40% на годишно ниво. Депозитите на банките во странска валута ги вклучуваат побарувањата по пресметана камата во износ од 134 илјади МКД (2019 година: нема).

33. Задолжителна резерва на банките во девизи и задолжителна резерва на штедилниците во денари

	2020	2019
Задолжителна резерва на банките во девизи	17.374.836	16.347.950
Задолжителна резерва на штедилниците во МКД	24.756	24.963
Вкупно	17.399.592	16.372.913
Тековни	17.399.592	16.372.913

33. Задолжителна резерва на банките во девизи и задолжителна резерва на штедилниците во денари (продолжува)

Согласно со регулативата, банките имаат обврска за исполнување задолжителна резерва во денари и во девизи, додека пак, штедилниците имаат обврска за задолжителна резерва во денари. Обврската за задолжителна резерва на штедилниците се исполнува на фиксно ниво.

Народната банка утврдува надомест на износот на издвоената задолжителна резерва во евра, по стапка еднаква на каматната стапка на расположливиот депозит преку ноќ на Европската централна банка којашто важела на последниот ден од периодот на исполнување.

Каматната стапка во текот на 2020 година изнесуваше -0,5% на годишно ниво (во периодот од јануари до првата половина на септември 2019 година каматната стапка изнесуваше -0,4%, додека од втората половина на септември до декември 2019 година каматната стапка се намали и изнесуваше -0,5% на годишно ниво). На вишокот издвоени средства на девизната сметка во евра во МИПС којшто е повисок од 5% од пресметаната задолжителна резерва во евра, каматната стапка во текот на 2020 година изнесуваше -0,65 на годишно ниво (во периодот од јануари до првата половина на септември 2019 година каматната стапка изнесуваше -0,55%, додека од втората половина на септември до декември 2019 година каматната стапка се намали и изнесуваше -0,65% на годишно ниво).

Задолжителната резерва на банките во девизи ги вклучува и побарувањата врз основа на пресметана камата во износ од 4.065 илјади МКД (2019 година: 5.021 илјада МКД).

34. Благајнички записи на Народната банка

Во текот на 2020 година, на аукциите на благајнички записи се применуваше тендер со ограничен износ и фиксна каматна стапка. Каматната стапка на благајничките записи во текот на јануари 2020 година се намали за 0,25 процентни поени и изнесуваше 2,00%. Дополнително заради поддршка на кредитната активност во март 2020 година каматната стапка се намали за уште 0,25 процентни поени и изнесуваше 1,75%, но со примена од 1 април 2020 година. Во мај 2020 година каматната стапка се намали за дополнителни 0,25 процентни поени и до крајот на 2020 година изнесуваше 1,5% (2019 година: на аукциите на благајнички записи се применуваше тендер со ограничен износ и фиксна каматна стапка којашто во периодот од јануари до првата половина на март 2019 година изнесуваше 2,5%, додека во периодот од втората половина на март до декември 2019 година, каматната стапка се намали и изнесуваше 2,25% на годишно ниво).

Во април и мај 2020 година, заради ослободување поголема ликвидност во банкарскиот систем се изврши намалување на понудениот износ на благајничките записи во износ 15.000.000 илјади МКД.

На 31 декември 2020 година пресметаната камата на благајничките записи на Народната банка изнесува 6.239 илјади МКД (2019 година: 30.883 илјади МКД).

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2020
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

34. Благајнички записи на Народната банка (продолжува)

Паричниот тек за благајничките записи на Народната банка е како што следи:

	2020	2019
Состојба на 1 јануари	24.745.813	24.972.267
Благајнички записи на НБРСМ, приливи	171.786.000	298.344.000
Благајнички записи на НБРСМ, одливи	(186.555.000)	(298.575.000)
Дисконт (приливи)	17.776	4.546
Состојба на 31 декември	9.994.589	24.745.813

35. Денарски депозити на државата

Народната банка врши депозитни работи за државата и за органите на државната управа, согласно со Законот за Народната банка.

	2020	2019
Единствена трезорска сметка	22.817.069	22.416.963
Останати денарски депозити	715.060	1.256.586
Вкупно	23.532.129	23.673.549
Тековни	23.532.129	23.673.549

Народната банка плаќа камата на депозитите на државата во согласност со Одлуката за пресметување и плаќање камата на депозитите на органите на државната управа кај Народната банка¹³. Каматната стапка на денарските депозити е утврдена на нивото на каматната стапка на расположливите депозити со рочност преку ноќ на Народната банка.

Во текот на 2020 година, Народната банка плаќаше камата на денарските депозити на државата по каматна стапка од 0,15% на годишно ниво (2019 година: 0,15% на годишно ниво). Депозитите на државата ја вклучуваат пресметаната камата во износ од 775 илјади МКД (2019 година: 775 илјади МКД).

¹³ О. бр. 02-15/XIV-3/2016 од 15 декември 2016 година, „Службен весник на Република Македонија“ бр. 218 од 20 декември 2016 година. Камата се плаќа на депозитите по видување на органите на државната управа најмногу до висината на однапред утврдени износи од аспект на валутата на депозитите, коишто за денарските депозити изнесуваат 6.000.000 илјади МКД.

36. Девизни депозити на државата

Согласно со Законот за Народната банка и Законот за девизно работење, Народната банка е агент на државата за вршење платен промет со странство. Органите на централната државна власт и дел од јавните фондови ги депонираат своите девизни приливи на девизни сметки кај Народната банка, под услов Министерството за финансии формално да им одобри да отворат ваква сметка. На 31 декември 2020 година овие депозити изнесуваат 22.465.832 илјади МКД (2019 година: 13.613.528 илјади МКД).

Согласно со Одлуката за пресметување и плаќање камата на депозитите на органите на државната управа кај Народната банка, каматната стапка за девизните депозити на државата е утврдена на ниво на каматната стапка на расположливите депозити со рочност преку ноќ на Европската централна банка. Во текот на 2020 и 2019 година, каматната стапка на расположливите депозити со рочност преку ноќ беше негативна и изнесуваше -0,505% и -0,45% соодветно, така што согласно со одлуката не се пресметуваше камата на овие депозити.

37. Ограничени депозити

Ограничените депозити главно ги вклучуваат девизните средства на депонентите (државата) коишто чекаат извршување дознака во странство и средствата на депонентите (државата) коишто претставуваат покритие од 100% за акредитив што е отворен за нивна сметка од страна на Народната банка. Народната банка не плаќа камата на овие депозити. Состојбата на овие средства на 31 декември 2020 година изнесува 140.819 илјади МКД (2019 година: 260.404 илјади МКД).

38. Обврски кон ММФ

Обврските кон ММФ ги сочинуваат обврските врз основа на нето кумулативната алокација, обврските врз основа на користење кредити од ММФ во име и за сметка на државата и обврските врз основа на членство и депозити на ММФ.

а) Обврски врз основа на алокација на СПВ – во име и за сметка на државата

Со одлуката на Извршниот одбор на ММФ од 14 декември 1992 година, во согласност со Законот за правно наследство на Република Македонија на членството во ММФ, државата наследи 5,4% од обврската врз основа на нето-алокацијата на СПВ од поранешна Југославија, во износ од 609.802 илјади МКД (8.378.694 СПВ).

Со одлуката на Извршниот одбор на ММФ од 7 август 2009 година, државата доби општа, нето кумулативна алокација на СПВ во износ од 3.717.334 илјади МКД (51.076.245 СПВ). Со стапувањето во сила на четвртиот амандман на Статутот на ММФ на 10 август 2009 година, а врз основа на одлуката донесена од Извршниот одбор на ММФ од 1997 година, државата доби специјална нето кумулативна алокација на СПВ во износ од 448.467 илјади МКД (6.161.937 СПВ).

38. Обврски кон ММФ (продолжува)

а) Обврски врз основа на алокација на СПВ – во име и за сметка на државата (продолжува)

Вкупната обврска на Република Северна Македонија за алокацијата на СПВ на крајот на 2020 година изнесува 4.775.603 илјади МКД, или 65.616.876 СПВ (2019 година: 4.990.485 илјади МКД или 65.616.876 СПВ). Според Статутот на ММФ, обврската за алокацијата на СПВ достасува за наплата само во случај и во износ на откажаната алокација на СПВ, за што е потребна одлука од Советот на гувернери на ММФ, со мнозинство гласови од 85%, или во случај на укинување на учеството во Одделот на СПВ во рамките на ММФ.

Народната банка плаќа камата на вкупниот износ на обврската врз основа на алокација на СПВ (65.616.876 СПВ), пресметана по основната каматна стапка на ММФ. Народната банка ја рефундира исплатената камата на обврската врз основа на алокација на СПВ наследена од поранешна Југославија и исплатената камата за општата и специјалната алокација, од Буџетот на Република Северна Македонија.

б) Обврски врз основа на користени кредити од ММФ, во име и за сметка на државата

	2020	2019
Обврски врз основа на користени кредити од ММФ во име и за сметка на државата (белешка 21)	10.229.836	-
Вкупно	10.229.836	-
Нетековни	10.229.836	

Во април 2020 година државата се задолжи кај ММФ со инструментот за брзо финансирање (РФИ) во износ од 140.300 илјади СПВ (100% од квотата), наменет за поддршка на Буџетот на Република Северна Македонија за време на вонредната состојба¹⁴. Рокот за отплата на повлечениот износ од инструментот е од три години и три месеци до пет години од повлекувањето. Отплатата на повлечениот износ од инструментот ќе се врши во осум еднакви тримесечни рати. Отплатата на првата рата ќе започне во јули 2023 година. На повлечениот износ од инструментот се применува каматна стапка утврдена според правилата на ММФ, а согласно со условите за финансирање коишто важат за инструментот за брзо финансирање.

Обврските врз основа на користени кредити од ММФ, во име и за сметка на државата, на 31 декември 2020 година ја вклучуваат пресметаната недостасана камата во износ од 18.788 илјади МКД (2019 година: нема).

¹⁴ Согласно со „Уредбата со законска сила за задолжување на Република Северна Македонија кај ММФ за финансиска поддршка од инструментот за брзо финансирање за време на вонредна состојба“ бр. 44-3062/1 од 13 април 2020 година, „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 100 од 13 април 2020 година.

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА**Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2020**
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)**38. Обврски кон ММФ (прод олжува)****в) Обврски врз основа на членство и депозити:**

	2020	2019
Обврски врз основа на издадени меници за членство кај ММФ	10.881.508	10.721.616
Обврски врз основа на сметката 1	27.272	26.871
Обврски врз основа на сметката 2	158	155
Вкупно	10.908.938	10.748.642
Тековни	10.908.938	10.748.642

Во февруари 2016 година, стапи во сила резолуцијата бр. 66-2 за „Четиринаесеттата општа ревизија на квотите и реформа на Извршниот одбор“, донесена на 15 декември 2010 година од Одборот на гувернери на ММФ, со која се предлагаше зголемување на квотите кај секоја од земјите членки во ММФ. Согласно со резолуцијата, квотата на државата за членство во ММФ во 2016 година се зголеми од постojните 68.900 илјади СПВ на 140.300 илјади СПВ. За членството кај ММФ Народната банка, како фискален агент на Република Северна Македонија, има издадено меници (белешка 23).

39. Останати депозити

	2020	2019
Обврски врз основа на денарски депозити кон други домашни субјекти	2.473.781	2.237.773
Обврски врз основа на денарски депозити кон меѓународни финансиски институции (ИБРД, ИДА и МИГА)	10.469	12.119
Вкупно	2.484.250	2.249.892
Тековни	2.484.250	2.249.892

Обврските врз основа на денарски депозити кон други домашни субјекти ги сочинуваат: сметката на Резервниот гарантен фонд на КИБС, клиентските сметки на брокерските друштва и сметките на Централниот депозитар за хартии од вредност. Клиентските сметки на брокерските друштва и сметките на Централниот депозитар за хартии од вредност служат за порамнување трансакции за работи со хартии од вредност. Народната банка не плаќа камата на овие депозити.

Денарските сметки на претставништвата на меѓународните финансиски институции се депонирани кај Народната банка. Народната банка не плаќа камата на овие депозити.

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2020
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

40. Посебна резерва

	2020	2019
Посебна резерва за потенцијални обврски врз основа на судски спорови со правни лица	247	-
Вкупно	247	-

Посебната резерва за потенцијалните обврски врз основа на судски спорови се однесува на износот на главница и каматот за коишто Народната банка очекува дека можеби ќе треба да ги плати на правното лице коешто има поднесено тужба против Народната банка, по конечност на правните постапки (белешка 14).

Движењето на посебната резерва за потенцијалните обврски врз основа на судски спорови е прикажано во продолжение:

	2020	2019
Состојба на 1 јануари	-	-
Издвојување посебна резерва за потенцијални обврски за судски спорови со правни лица (белешка 14)	247	-
Состојба на 31 декември	247	-

41. Останати обврски

Обврските се анализирани на следниов начин:

	2020	2019
Депонирани средства врз основа на одземена ефективна и депонирани емства	285.690	309.387
Обврски произлезени од стечајот на БНТ	144.901	144.901
Обврски врз основа на долгорочни користи на вработените	38.511	35.333
Обврски врз основа на распределена добивка	32.618	28.328
Обврски кон добавувачите и други обврски	33.803	28.462
Обврски врз основа на даноци	20.326	8.518
Противставка на пригодните ковани пари	5.229	4.777
Обврски за наеми	2.709	3.640
Одложени приходи	4.214	8.446
Вкупно	568.001	571.792

Обврските врз основа на депонирани средства врз основа на одземените ефективни средства и депонирани емства се однесуваат на депонираните девизни средства коишто надлежните државни органи ги одзеле од правни и физички лица како задолжителна мерка и против кои покренале тужби кај надлежните судови. Во зависност од судското решение, овие девизи му се враќаат на лицето од кое се одземени, или во денарска противвредност се исплатуваат во Буџетот на Република Северна Македонија. Народната банка не плаќа камат на овие средства.

41. Останати обврски (продолжува)

Обврските произлезени од стечајот на Банката за надворешна трговија (БНТ) се однесуваат на наследените обврски на Народната банка врз основа на штедни влогови на граѓаните затечени во моментот кога беше објавен стечајот на Банката во 1995 година, во висина од 292.442 илјади МКД. За отплата на овие обврски, од стечајната маса на БНТ, на Народната банка ѝ беа обезбедени недвижности коишто таа веднаш, без надомест, ѝ ги отстапи на Владата.

Обврските врз основа на долгорочни користи на вработените, освен придонесите за пензиско осигурување, се еднакви на износот на идните бенефиции коишто ги остваруваат вработените врз основа на нивниот труд во тековниот и во минати периоди, дисконтиран до неговата сметководствена вредност со примена на пондерирана годишна каматна стапка од 2,559% на долгорочни обврзници издадени од државата во текот на 2020 година со рок на достасување од 5 и над 5 години.

Обврските врз основа на распределена добивка се однесуваат на распределената добивка кон Буџетот на Република Северна Македонија, а во согласност со одредбите на Законот за Народната банка. Распределбата на нето-добивката ја одобрува Советот на Народната банка (белешка 1).

42. Капитал и резерви

Капитал

Капиталот на Народната банка е дефиниран со Законот за Народната банка и на 31 декември 2020 година тој изнесува 1.289.789 илјади МКД (2019 година: 1.289.789 илјади МКД).

42. Капитал и резерви (прод олжува)

Општи и специјални резерви

Во согласност со одредбите на Законот за Народна банка, по издвојувањето на нереализираните приходи во ревалоризационите резерви¹⁵, 70% од финансискиот резултат за распределба се распределуваат во општите резерви сè додека не се постигне нивото на примарниот капитал на Народната банка. По дост игнувањето на примарниот капитал, 15% од остатокот на добивката се распределуваат во општите резерви, а остатокот се распоредува во Буџетот на Република Северна Македонија. Во случај на отворена сметка за специјални резерви¹⁶, финансискиот резултат за распределба може да се распредели така, што најмногу 70% може да се пренесат на сметката за специјални резерви до достигнувањето на износот утврден од Советот на Народната банка за покривање на трошоците за однапред предвидените намени, а од остатокот, 70% да се распредели во општите резерви до достигнувањето на нивото на основниот капитал, односно 15% по достигнувањето на нивото на основниот капитал. Општите резерви се користат за покривање на општите ризици од работењето на Народната банка. Во 2015 година, Народната банка отвори сметка за специјални резерви за покривање трошоци за однапред планирани намени, со специјална намена поврзани со изградбата на новиот деловен објект.

	2020	2019
Општи резерви	1.326.756	1.321.000
Специјални резерви	717.417	627.877

Ревалоризациони резерви

	2020	2019
Ревалоризациони резерви од нереализирани курсни и ценовни промени		
- Ревалоризациони резерви од курсни разлики	-	1.049.592
- Ревалоризациони резерви од ценовни и курсни промени на златото	11.167.534	8.674.225
- Ревалоризациони резерви од ценовни промени на хартиите од вредност по објективна вредност преку билансот на успех	139.779	146.187
Вкупно	11.307.313	9.870.004

¹⁵ Дефинирани како сметки на ревалоризациони резерви во Законот за Народната банка на Република Македонија.

¹⁶ Дефинирани како сметки за специјални резерви во Законот за Народната банка на Република Македонија.

42. Капитал и резерви (продолжува)

Ревалоризациони резерви (продолжува)

Ревалоризационите резерви претставуваат акумулирани нето нереализирани позитивни курсни и ценовни промени од периодичните курсни и ценовни ревалоризации на девизните средства и обврски, коишто се користат како резерва против можните идни негативни трендови во движењето на курсните и ценовните промени соодветно.

Ревалоризационата резерва од курсни разлики од девизните средства и обврски на 31 декември 2020 година изнесува нула МКД поради покривање на нето нереализирани негативни курсни разлики во 2020 година во износ од 1.049.592 илјади МКД (2019 година: намалена поради покривање на нето нереализирани негативни курсни разлики во износ од 104.873 илјади МКД).

Ревалоризационата резерва од ценовни и курсни промени на златото во 2020 година е зголемена на нето-основа во износ од 2.493.309 илјади МКД од коишто:

- Зголемување од 2.504.897 илјади МКД, како резултат на распределба на нето нереализираните позитивни ценовни и курсни разлики на златото (2019 година: зголемена како резултат на распределба на нето нереализирани позитивни ценовни и курсни разлики на златото во износ од 3.246.087 илјади МКД) и
- Намалување од 11.588 илјади МКД, како резултат на реализираните курсни и ценовни промени од трансакции со злато во 2020 година, коишто беа додадени на финансискиот резултат за распределба за тековната 2020 година (2019 година: 112.353 илјади МКД).

Ревалоризационата резерва од ценовни промени на хартиите од вредност по објективна вредност преку билансот на успех во 2020 година е намалена на нето-основа во износ од 6.408 илјади МКД, од коишто:

- Зголемување од 53.107 илјади МКД, како резултат на распределбата на нето нереализираните позитивни ценовни промени на хартиите од вредност по објективна вредност преку билансот на успех по принципот „хартија по хартија“ (2019 година: нето нереализираните позитивни ценовни промени на хартиите од вредност по објективна вредност преку билансот на успех во вкупен износ од 98.500 илјади МКД);
- Намалување од 26.436 илјади МКД, како резултат на реализираните ценовни промени од хартиите од вредност, коишто беа додадени на финансискиот резултат за распределба за тековната 2020 година (2019 година: реализираните ценовни промени од хартиите од вредност во износ од 35.612 илјади МКД и реализираните ценовни промени на дериватните финансиски инструменти – фјучерс-договори во износ од 5.335 илјади МКД или вкупно 40.947 илјади МКД);

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2020
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

42. Капитал и резерви (продолжува)

Ревалоризациони резерви (продолжува)

- Намалување од 33.079 илјади МКД, како резултат на покривањето на нето нереализираните негативни ценовни промени на хартиите од вредност по објективна вредност преку билансот на успех (2019 година: 53 илјади МКД).

На 31 декември 2020 година, ревалоризационата резерва на уметничките дела и библиотечниот фонд изнесува 4.035 илјади МКД (2019 година: 3.993 илјади МКД). Зголемувањето на ревалоризационите резерви во износ од 42 илјади МКД е врз основа на донации на книги во библиотечниот фонд на Народната банка.

43. Пари и парични еквиваленти

	2020	2019
Ефективни странски пари (белешка 15)	3.417.438	52.442
Депозити во странска валута (белешка 16)	26.748.038	26.936.716
Специјални права на влечење (белешка 20)	38.773	171.857
Вкупно	30.204.249	27.161.015

44. Потенцијални и преземени обврски

а) Тужби

Во моментот се водат неколку судски постапки против Народната банка коишто произлегуваат од тековното работење. На 31 декември 2020 година тужбите се проценети на износ од 123.666 илјади МКД (2019 година: 123.666 илјади МКД). Народната банка им се спротивставува на овие тужби и врз основа на правен совет, смета дека нема да се јават значителни материјални загуби.

Во 2020 година, Народната банка издвои посебна резерва во износ од 247 илјади МКД за потенцијална обврска врз основа на судски спор за кој очекува дека можеби ќе треба да ја плати обврската кон правното лице со коешто има судска постапка (белешка 14 и 40).

За останатите судски постапки, Народната банка нема издвоено резервации, бидејќи раководството верува дека конечниот исход ќе биде во корист на Народната банка и дека нема да настанат материјални загуби во однос на судските постапки.

б) Преземени обврски

Во октомври 2016 година, Народната банка склучи договор за изведување градежни работи и за изградба на нова административна зграда. На 31 декември 2020 година, Народната банка има обврски во износ од 751.695 илјади МКД (2019 година: 1.014.995 илјади МКД), коишто се очекува да бидат отплатени во наредната година.

45. Трансакции со поврзани субјекти

Народната банка има трансакции со поврзани субјекти, со Владата на Република Северна Македонија и со сите членови на Советот. Трансакциите и состојбите со поврзаните субјекти се прикажани во белешките 5, 12, 21, 22, 35, 36 и 41.

46. Настани по датумот на Извештајот за финансиската состојба

По датумот на изготвување на Извештајот за финансиската состојба се немаат случено материјално значајни настани коишто би требало да се објават во финансиските извештаи.